

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2022 06 23*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 55978/20)

SPRENDIMAS

3 straipsnis (procesinis aspektas) • Išsiuntimas (Tadžikistanas) • Prašymo suteikti prieglobstį atmetimas ir ketinimas išsiųsti Tadžikistano piliečių šeimą tinkamai neįvertinus jų teiginių dėl rizikos, su kuria jie susidurtų grįžę, atsižvelgiant į tai, kad pirmasis pareiškėjas yra eilinis uždraustos opozicinės politinės partijos narys • Teiginių dėl netinkamo elgesio su eilinais partijos nariais Tadžikistane nenagrinėjimas • Išsiuntimas iš naujo neįvertinus pareiškėjų teiginių būtų pažeidimas

STRASBŪRAS

2022 m. kovo 22 d.

GALUTINIS

2022-06-22

Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje T. K. ir kiti prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

Pirmininko Jon Fridrik Kjølbro,

teisėjų Carlo Ranzoni,

Egidijaus Kūrio,

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski,

Gilberto Felici,

Diana Sârcu,

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,

atsižvelgdamas į:

peticiją (Nr. 55978/20) prieš Lietuvos Respubliką, kurią 2020 m. gruodžio 23 d. Teismui pateikė šeši Tadžikistano piliečiai – T. K (toliau – pirmasis pareiškėjas), O. O. (toliau – antroji pareiškėja) ir jų keturi vaikai (toliau – kiti pareiškėjai) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį;

sprendimą pranešti apie peticiją Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė);

sprendimą neatskleisti pareiškėjų pavardžių;

sprendimą pirmenybę teikti peticijai (Teismo reglamento 41 straipsnis);

sprendimą nurodyti Vyriausybei atsakovei laikinąją apsaugos priemonę pagal Teismo reglamento 39 taisyklę;

šalių pastabas;

po svarstymo uždaramame posėdyje 2022 m. vasario 22 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

IVADAS

1. Byla susijusi su Lietuvos valdžios institucijų sprendimais atmesti pareiškėjų pateiktus prieglobsčio prašymus ir išsiųsti juos į Tadžikistaną. Pareiškėjai skundėsi, kad dėl pirmojo pareiškėjo narystės uždraustoje opozicinėje politinėje partijoje jie susidurtų su netinkamo elgesio pavojumi.

FAKTAI

2. Pareiškėjų duomenys pateikiami priede. Pareiškėjams Teisme atstovavo Vilniuje praktikuojanti advokatė I. Ivašauskaitė.

3. Vyriausybei atstovavo jos atstovė K. Bubnytė-Širmenė.

I. PIRMASIS PROCESAS DĖL PRIEGLBSČIO SUTEIKIMO

4. Pareiškėjai į Lietuvą atvyko 2019 m. sausio mėn. ir pateikė prieglobsčio prašymą. Jie teigė, kad kilmės valstybėje jiems gresia

persekiojimas dėl pirmojo pareiškėjo politinės veiklos, nes jis priklausė Tadžikistano islamo atgimimo partijai (toliau – TIAP arba partija) – opozicinei politinei partijai, kuri Tadžikistane buvo uždrausta ir paskelbta teroristine organizacija.

A. Procesas Migracijos departamente

5. Pirmąjį ir antrąjį pareiškėjus apklausė Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) pareigūnas tadžikų kalba per vertėją.

6. Pirmasis pareiškėjas buvo apklaustas 2019 m. balandžio 25 d. ir gegužės 23 d. Jis nurodė, kad 2007 m. įstojo į TIAP, o 2012–2014 m. buvo savo kaimo partijos komiteto pirmininkas. Jo pareigos buvo priimti naujus narius ir platinti partijos laikraštį, jis gaudavo mėnesinį atlyginimą. Tačiau be jo kaimo buvo tik vienas partijos narys, ir pareiškėjas jo asmeniškai nepažinojo, nes šis bijojo atskleisti savo tapatybę. 2013 m. valdžios institucijos sustiprino spaudimą TIAP nariams, ir daugelis išstojo iš partijos sulaukę grasinimų. Policijos pareigūnai beveik kasdien iškviisdavo jį į mokyklą ar medicinos punktą, kur darė jam spaudimą išstoti iš partijos; ne kartą jie pasirodė ir jo darbo vietoje. 2014 m. pareiškėjui pažįstamas policijos pareigūnas jį informavo, kad jei jis nepasitrauks iš partijos, policija gali apkaltinti jį ginklo laikymu ir pasodinti į kalėjimą. Netrukus po to jis nusprendė palikti kaimą ir 2014 m. su šeima persikėlė į Dušanbė.

7. Pirmasis pareiškėjas teigė, kad gyvendamas Dušanbė jis dalyvavo keliuose partijos susirinkimuose, tačiau nebuvo itin aktyvus. Tačiau 2015 m. rajono partijos pirmininko prašymu jis sutiko kandidatuoti rajono parlamento rinkimuose. Netrukus po to, kai buvo paskelbta apie jo kandidatūrą, pareiškėjas ir jo artimieji sulaukė skambučių iš rajono mero biuro – buvo bandoma jį įtikinti atsiimti savo kandidatūrą. Jis taip pat sužinojo, kad apie jį teiravosi Tadžikistano saugumo tarnybos, kurias pareiškėjas vadino „KGB“, ir jis slapstėsi namuose kelis mėnesius. 2015 m. rugsėjį TIAP buvo paskelbta teroristine organizacija, ir valdžios institucijos įsakė visiems jos nariams atiduoti savo nario pažymėjimus saugumo tarnyboms. Pirmasis pareiškėjas pateikė pareiškimą dėl išstojimo iš partijos ir atidavė savo nario pažymėjimą partijos kaimo komiteto pirmininkui. Jis taip pat paprašė savo sutuoktinės, antrosios pareiškėjos, nuvykti į jų namus kaime ir sudeginti visus dokumentus, susijusius su jo dalyvavimu partijos veikloje. (Vėliau pirmasis pareiškėjas nurodė, kad pareiškimą dėl išstojimo jis pateikė tik norėdamas apsaugoti save, o TIAP tokius priverstinius pareiškimus dėl išstojimo laikė negaliojančiais – žr. šio sprendimo 18 punktą). 2017 m. sausio mėn. jis išvyko iš Tadžikistano į Rusiją, o kiti pareiškėjai prisijungė prie jo po kurio laiko.

8. Pirmasis pareiškėjas taip pat teigė, kad gyvendamas Rusijoje jis nepalaikė ryšių su kitais partijos nariais ir nesulaukė jokių grasinimų. Tačiau

internete jis perskaitė, kad keli TIAP nariai buvo suimti Rusijoje ir išvežti į Tadžikistaną. Todėl pareiškėjai kelis kartus keitė gyvenamąją vietą ir galiausiai nusprendė ieškoti apsaugos Europoje. 2019 m. sausio mėn. jie autobusu išvyko į Baltarusiją, o iš ten kitu autobusu atvyko prie Lietuvos sienos, kur pateikė prieglobsčio prašymus. Pirmojo pareiškėjo manymu, jei jie būtų grąžinti į Tadžikistaną, jis būtų suimtas ir įkalintas, nes atsisakė atsiriboti nuo TIAP.

9. Antroji pareiškėja buvo apklausta 2019 m. balandžio 25 d. ir birželio 28 d. Ji teigė, kad su šeima išvyko iš Tadžikistano dėl sutuoktinio politinės veiklos. Tačiau jis jai daug nepasakojo apie savo veiklą ar grąsinimus, kurių buvo sulaukęs, todėl ji negalėjo pateikti daug informacijos. Antroji pareiškėja taip pat teigė, kad nenori grįžti į Tadžikistaną, nes ji ir jos šeimos nariai buvo musulmonai, o valdžios institucijos persekiojo hidžabą dėvinčias moteris; ji pridūrė, kad ne kartą įvairūs pareigūnai liepė jai ir jos dukroms nusiimti hidžabą arba dėl šios priežasties atsisakė jas aptarnauti.

10. 2019 m. balandžio mėn. Migracijos departamentas susisiekė su TIAP pirmininku, įsikūrusiu Austrijoje, ir pasiteiravo, ar pirmasis pareiškėjas kada nors buvo šios partijos narys. Pirmininkas atsakė, kad pirmasis pareiškėjas nebuvo partijos narys.

11. 2019 m. birželį Migracijos departamentas gavo dar vieną TIAP pirmininko laišką, kuriame teigiama, kad pirmasis pareiškėjas iš tiesų buvo partijos narys. Laiške aiškinama, kad tremtyje esantiems partijos vadovams sunku susisiekti su Tadžikistane tebesančiais partijos nariais ir gauti tikslią informaciją apie partijos narius. Tačiau vieno rajono skyriaus vadovas neseniai buvo paleistas iš kalėjimo ir patvirtino, kad pirmasis pareiškėjas iš tiesų priklausė partijai nuo 2007 m.

12. Pareiškėjai Migracijos departamentui pateikė kelių asmenų pareiškimus, patvirtinančius, kad pirmasis pareiškėjas buvo TIAP narys. Jie taip pat pateikė nuotrauką, kurioje jis esą matomas dalyvaujantis partijos susirinkime. Nuotraukoje buvo matomi du svarbūs TIAP nariai ir daug kitų vyrų, stovinčių už jų posėdžių salėje – pareiškėjai teigė, kad nuotraukoje tarp jų buvo matyti pirmasis pareiškėjas.

13. 2019 m. liepos mėn. Migracijos departamentas priėmė sprendimą nesuteikti pareiškėjams prieglobsčio (pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos). Jis pripažino, kad pirmasis pareiškėjas tikriausiai įstojo į TIAP 2007 m. Tačiau neatrodė, kad jis būtų buvęs itin aktyvus. Nors jis teigė dalyvavęs keliuose partijos susirinkimuose, juose nekalbėjo ir negalėjo pasakyti, kokie klausimai juose buvo svarstomi; jis nežinojo partijos vadovo rinkimų tvarkos, partijos būstinės Dušanbė adreso ir savo rajono partijos skyriaus pirmininko pavardės. Be to, 2015 m. jis nutraukė savo narystę TIAP (žr. šio sprendimo 7 punktą), o Tadžikistano vidaus reikalų ministerijos oficialioje interneto svetainėje paskelbtame pranešime buvo nurodyta, kad asmenims, kurie savo noru išstojo iš partijos ir nutraukė bendradarbiavimą su ja, baudžiamoji atsakomybė nebegresia.

14. Migracijos departamentas nustatė, kad buvo pranešta apie daugybę atvejų, kai aktyvūs ar aukšto rango TIAP nariai buvo suimti, teisiami nesąžininguose baudžiamuosiuose procesuose ir nuteisti kalėti iki gyvos galvos ar kitomis pernelyg griežtomis bausmėmis, o jų šeimos nariai tardomi, kalinami ar jiems buvo taikomi kiti nepagrįsti apribojimai. Tačiau pirmojo pareiškėjo teiginiai apibūdinant tariamus jam skirtus grasinimus (žr. šio sprendimo 6–8 punktus) neatitiko duomenų apie tipinius Tadžikistano jėgos struktūrų prieš politinius oponentus naudojamus veiksmus. Visų pirma pirmasis pareiškėjas niekada nebuvo iškviestas į policijos skyrių, jam nebuvo pareikšti kaltinimai, jis nebuvo suimtas, taip pat niekada nebuvo paskelbta oficiali jo paieška. Jo baimė dėl persekiojimo iš esmės buvo grindžiama nuogirdomis ir viešoje erdvėje prieinama informacija, o ne asmenine patirtimi ar tiesioginiais pareigūnų grasinimais. Migracijos departamentas taip pat teigė, kad antroji pareiškėja nepatvirtino pirmojo pareiškėjo pasakojimo. Be to, jis pažymėjo, kad gyvendami kilmės valstybėje pareiškėjai galėjo dirbti, jų vaikai lankė mokyklą, jie visi gavo pasus ir teisėtai, be jokių kliūčių išvyko iš šalies, o tai rodo, kad Tadžikistano valdžios institucijos nesidomėjo jų buvimo vieta.

15. Todėl Migracijos departamentas padarė išvadą, kad pirmojo pareiškėjo pasakojimas įtikinamai neįrodo, jog Tadžikistano valdžios institucijos domėjosi juo ar siekė jį suimti; be to, turima informacija apie kilmės valstybę nesuteikė pagrindo manyti, kad eiliniam buvusiam TIAP nariui, kuris nebuvo aktyvus partijos narys ir nebedalyvavo jos veikloje, grėstų persekiojimas.

16. Galiausiai Migracijos departamentas nustatė, kad antrosios pareiškėjos baimė, jog kilmės valstybėje ji negalės laisvai išpažinti savo tikėjimo ir dėvėti hidžabo (žr. šio sprendimo 9 punktą), buvo pagrįsta, tačiau tokie apribojimai nepasiekė minimalaus žiaurumo lygio, kad juos būtų galima prilyginti persekiojimui arba nežmoniškam ar orumą žeminančiam elgesiui.

B. Teismo procesas

1. Vilniaus apygardos administracinis teismas

17. Pareiškėjai apskundė Migracijos departamento sprendimą. Jie teigė, kad neaišku, kokiais kriterijais departamentas rėmėsi nusprenddamas, kad pirmasis pareiškėjas nebuvo aktyvus TIAP narys. Jie pabrėžė tai, kad pirmasis pareiškėjas buvo kaimo partijos komiteto pirmininkas, buvo partijos kandidatas rajono rinkimuose ir gavo atlyginimą už darbą partijoje (žr. šio sprendimo 6 ir 7 punktus). Jie teigė, kad pirmojo pareiškėjo aktyvų ir svarbų vaidmenį taip pat įrodo jo dalyvavimas renginyje, kuriame dalyvavo ir TIAP vadovai (žr. šio sprendimo 12 punktą).

18. Pareiškėjai taip pat teigė, kad 2015 m. iš TIAP išstojo daug narių, nes patyrė spaudimą iš valstybės institucijų, tačiau partijos vadovybė laikė priverstinį narystės nutraukimą negaliojančiu. Todėl pirmasis pareiškėjas

tebebuvo TIAP, kuri Tadžikistane buvo paskelbta teroristine organizacija, narys ir jam grėsė persekiojimas bei netinkamas elgesys vien dėl jo narystės partijoje.

19. Pareiškėjai teigė, kad Tadžikistano valdžios institucijos sistemingai pažeidinėjo žmogaus teises ir persekiojo tikrus ar tariamus politinius oponentus bei jų šeimas. Remiantis viešai prieinama informacija, net buvę ir neaktyvūs TIAP nariai buvo persekiojami, jiems iškeliamos baudžiamosios bylos, gresia kankinimai; šiuo atžvilgiu pareiškėjai rėmėsi įvairiais žiniasklaidos straipsniais bei nevyriausybinių organizacijų paskelbtomis ataskaitomis (žr. šio sprendimo 20 punktą) ir skundėsi, kad Migracijos departamentas šios informacijos nesurinko ir neįvertino. Pareiškėjai palygino pirmojo pareiškėjo padėtį su kelių kitų naujienų straipsniuose minimų asmenų, buvusių partijos narių, kurie kandidatavo vietos rinkimuose ir 2015 m. buvo priversti palikti partiją, tačiau vėliau buvo sulaikyti ar kitaip persekiojami, padėtimi.

20. Pareiškėjai rėmėsi 2017, 2018 ir 2019 m. „Freedom House“ paskelbtomis metinėmis ataskaitomis, kuriose teigiama, kad buvusiems TIAP nariams ir toliau buvo grasinama, ir Tadžikistano nacionalinio komiteto už politinių įkaitų ir kalinių išlaisvinimą 2019 m. metine ataskaita, kurioje išvardyti keli buvusių TIAP narių persekiojimo, pagrobimo ir kankinimo atvejai. Jie taip pat rėmėsi keliais naujienų straipsniais, įskaitant šiuos:

„Tadžikistano uždrausta Islamo partija teigia, kad buvusiems nariams smogė „areštų banga““ (Radio Free Europe / Radio Liberty internetinis straipsnis, 2018 m. birželio 11 d.)

„Islamo atgimimo partija (TIAP) teigia, kad savo veiklą Tadžikistane nutraukė beveik prieš trejus metus, kai Aukščiausiasis Teismas ją uždraudė. Tačiau, islamiškosios partijos teigimu, vyriausybė ir toliau persekioja jos šalininkus.

Birželio 11 d. išplatintame pareiškime TIAP apkaltino Tadžikistano valdžios institucijas dėl prieš „opoziciją, ypač prieš TIAP narius“ nukreiptos „naujos suėmimų ir keršto bangos“, tačiau Dušanbė šį kaltinimą iškart atmetė.

TIAP teigimu, daugiau nei 100 buvusių partijos narių nuo 2017 m. pradžios buvo sulaikyti, du iš jų mirė nelaisvėje „dėl spaudimo ir kankinimų“. <...>

Pareiškime teigiama, kad 27 sulaikytiesiems skirtos 3–25 metų laisvės atėmimo bausmės. Kaip nurodyta pareiškime, dauguma jų buvo apkaltinti priklausymu uždraustam salafitų judėjimui arba ryšiais su TIAP, kuri buvo uždrausta 2015 m.

Tarp 27 į sąrašą įtrauktų asmenų buvo ir jokiai partijai nepriklausęs 32 metų vyras Alijon Sharipov, kuris gegužės mėn. buvo nuteistas devynerių su puse metų laisvės atėmimo bausme už tai, kad socialinėje žiniasklaidoje stebėjo TIAP susirinkimus, išreikšdavo jiems pritarimą ir dalijosi medžiaga apie juos. Alijon Sharipov buvo pripažintas kaltu dėl „ekstremizmo propagavimo, raginimo nuversti vyriausybę ir darbo uždraustose politinėse partijose“.

TIAP pareiškime teigiama, kad iš daugiau nei 100 tariamai sulaikytų asmenų dauguma buvo paleisti, penki tebėra sulaikyti Dušanbė policijos areštinėje, kol jų bylos nagrinėjamos <...>“

„Mums pavyko išlikti“: interviu su pabėgusiu Tadžikistano islamo partijos vadovu Muhiddin Kabiri (*Radio Free Europe / Radio Liberty* internetinis straipsnis, 2019 m. sausio 27 d.)

„<...>

[Klausimas]: 2015 m. pabaigoje TIAP buvo uždrausta ir Tadžikistane paskelbta ekstremistinė grupė. Jūsų ir kai kurių kitų asmenų tuo metu šalyje nebuvo, tačiau tūkstančiai TIAP rėmėjų ten tebėra. Ką galite pasakyti apie jų padėtį? Ar pavyksta palaikyti ryšį su kai kuriais iš jų? <...>

M. Kabiri: Iškart po to, kai buvo uždrausta partija, paskelbėme pranešimą, kad stabdome savo veiklą ne tik Tadžikistane, bet ir visoje posovietinėje erdvėje. Pareiškėme, kad niekas neturi teisės veikti mūsų partijos vardu šiose šalyse iki kito sprendimo. Taip padėjome išvengti tyrimų ir valdžios institucijų spaudimo tūkstančiams savo narių ir rėmėjų, kuriems nepavyko išvykti.

<...>

[Tadžikistano valdžia] dažnai sulaikydavo žmones ir, gavusi tam tikrą pinigų sumą, juos paleisdavo. Mažiau sukalbami ar įtakingi veikėjai buvo sodinami į kalėjimą pagal išgalvotus kaltinimus ir verčiami daryti pareiškimus prieš partiją. Kai kurie iš asmenų, kuriems pradėtas tyrimas, buvo nutraukę savo politinę veiklą prieš uždraudžiant partiją.

Naujausias pavyzdys – Naimjon Samiev, buvęs partijos padalinio vadovas Sugdo rajone, kuris 2014 m. išvyko į Rusiją ir nutraukė savo veiklą. 2018 m. lapkritį Tadžikistano valdžios institucijų prašymu jis buvo suimtas Čėčėnijoje ir slapta, be teismo, atvežtas į Tadžikistaną.

Daugelis migrantų, kurie anksčiau bendradarbiavo su mumis Rusijoje, 2015 m. ambasadoje Maskvoje buvo priversti pasirašyti pareiškimą, kad nutraukia savo veiklą partijoje. Tačiau tai jų neišgelbėjo, ir visai neseniai keli žmonės buvo priversti paskelbti vaizdo įrašus, kuriuose teigė, kad nėra mūsų partijos nariai. Tai rodo, kad represinis mechanizmas vis dar veikia <...>“

21. 2019 m. lapkričio 11 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjų skundą ir paliko galioti Migracijos departamento sprendimą. Teismas nustatė, kad Migracijos departamentas išsamiai įvertino pavojus, kurie pareiškėjams gali kilti jų kilmės valstybėje, tačiau pareiškėjų teiginiai dėl gresiančio persekiojimo buvo tik hipotetiniai ir nepagrįsti jokiais įrodymais.

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

22. Pareiškėjai pateikė apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimo. Jie teigė, kad pirmasis pareiškėjas nuosekliai ir išsamiai papasakojo apie savo dalyvavimą TIAP veikloje, todėl pagal atitinkamus teisės aktus jo aktyvus vaidmuo pripažintinas nustatytu faktu (žr. šio sprendimo 45 punktą). Be to, pareiškėjai teigė, kad nei Migracijos departamentas, nei pirmosios instancijos teismas nepaaiškino kriterijų, kuriais remiantis buvo vertinama, ar pirmojo pareiškėjo vaidmuo partijoje buvo pakankamai aktyvus. Be to, jie teigė, kad Migracijos departamentas ir pirmosios instancijos teismas tinkamai neįvertino informacijos apie kilmės valstybę, iš kurios matyti, kad net buvusiems ir

neaktyviems TIAP nariams gresia persekiojimas (žr. šio sprendimo 20 punktą).

23. Pareiškėjai Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui pateikė 2020 m. sausio mėn. TIAP pirmininko biuro raštą, kuriame patvirtinta, kad pirmasis pareiškėjas buvo partijos narys. Jame taip pat teigiama, kad per pastaruosius trejus metus Tadžikistano žmogaus teisių padėtis smarkiai pablogėjo ir kad daug tarptautinių žmogaus teisių organizacijų išreiškė susirūpinimą dėl Tadžikistano vyriausybės veiksmų prieš TIAP. Pareiškėjai prašė teismo pridėti šį dokumentą prie bylos kaip įrodymą, nes jie neturėjo galimybės jo pateikti anksčiau.

24. 2020 m. vasario 26 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą ir paliko žemesniosios instancijos teismo sprendimą nepakeistą. Teismas nustatė, kad pareiškėjų pateikti nauji įrodymai (žr. šio sprendimo 23 punktą) nepakeičia teismo išvados, nes neįrodo, kad pirmasis pareiškėjas buvo aktyvus partijos narys ar vienas iš jos vadovų.

II. ANTRASIS PROCESAS DĖL PRIEGLOBSČIO SUTEIKIMO

25. Po Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutarties pareiškėjai buvo įpareigoti išvykti iš Lietuvos. Tačiau jie to nepadarė ir 2020 m. gegužės mėn. pateikė naujus prieglobsčio prašymus.

A. Procesas Migracijos departamente

26. 2020 m. birželio 3 d. pirmasis ir antroji pareiškėjai buvo apklausti tadžikų kalba per vertėją. Jų buvo paprašyta nurodyti bet kokias naujas aplinkybes, kurios nebuvo paminėtos per pirmąjį procesą dėl prieglobsčio suteikimo arba atsirado vėliau.

27. Pirmasis pareiškėjas nurodė, kad, be anksčiau aprašytos savo veiklos kaimo partijos komitete (žr. šio sprendimo 6 punktą), jis 2013 m. prezidento rinkimuose agitavo už opozicijos kandidatę ir rinko parašus jai palaikyti keliuose kaimuose. Pareiškėją ir kitus kampanijos dalyvius stebėjo policija ir saugumo tarnybos. Tais pačiais metais jis buvo iškviestas į vietos „KGB skyrių“, kur buvo apklaustas apie savo politinę veiklą ir spaudžiamas pasitraukti iš partijos, – pareiškėjo teigimu, apie šį įvykį jis pamiršo užsiminti per ankstesnes apklausas. Jis taip pat nurodė kelių kitų partijos narių pavardes, kurie galėtų patvirtinti jo aktyvų vaidmenį partijoje. Be to, pareiškėjas teigė, kad saugumo sumetimais apie savo politinę veiklą niekam daug nepasakojo – net savo sutuoktinei.

28. Apklausos metu pirmasis pareiškėjas kelis kartus teigė, kad kiti opozicijos aktyvistai ir jo buvę partijos kolegos, įskaitant tuos, kurie pasitraukė iš partijos sulaukę valdžios institucijų grasinimų, buvo įkalinti ir su jais buvo netinkamai elgiamasi. Jis manė, kad jį ištiks toks pat likimas, jei

jis bus išsiųstas atgal į Tadžikistaną, nes jie visi buvo įsitraukę į panašią veiklą. Tačiau apklausą vykdęs pareigūnas jam pasakė, kad Migracijos departamentui nereikia informacijos apie kitus asmenis, o tik apie patį pareiškėją, nes kiekviena situacija yra skirtinga.

29. Be to, pirmasis ir antroji pareiškėjai teigė, kad Tadžikistane netinkamo elgesio pavojų jiems gali padidinti tai, kad jie kurį laiką gyveno Europoje. Jie teigė, kad keli opozicijos aktyvistai buvo atvežti į Tadžikistaną iš Rusijos, o tiems, kurie buvo išvykę iš Tadžikistano ir vėliau grįžo, buvo skirtos ilgos laisvės atėmimo bausmės.

30. 2020 m. birželio mėn. Migracijos departamentas atsisakė suteikti pareiškėjams prieglobstį. Jis konstatavo, kad pareiškėjai nepateikė jokios naujos esminės informacijos, kuri nebuvo žinoma nagrinėjant jų pirmuosius prieglobsčio prašymus. Jis taip pat nurodė, kad pareiškėjų parodymai, kuriuos jie davė abiejų procesų metu, buvo nenuoseklūs ir kad jie nesugebėjo paaiškinti neatitikimų, ypač dėl pirmojo pareiškėjo veiklos partijoje masto ir jo kontaktų su teisėsaugos pareigūnais aplinkybių. Kaip bebūtų, tai, kad pareiškėjai tariamai prisiminė kai kurias naujas detales, nesuteikė Migracijos departamentui pagrindo pakeisti savo išvadą (žr. šio sprendimo 13–15 punktus). Be to, nors pirmasis pareiškėjas pateikė išsamesnės informacijos apie kitų TIAP narių persekiojimą, ši informacija buvo viešai prieinama ir nesusijusi su juo, todėl jos pagrindu pareiškėjams negali būti suteiktas prieglobstis.

31. Migracijos departamentas dar kartą pareiškė, kad persekiojimas Tadžikistane gresia tik aktyviems arba aukšto rango TIAP nariams. Migracijos departamentas pažymėjo, kad pirmojo pareiškėjo Tadžikistano valdžios institucijos neieškojo – jo pavardė nebuvo įtraukta į ieškomų asmenų sąrašą, paskelbtą Vidaus reikalų ministerijos ar Tadžikistano nacionalinio banko Finansinio monitoringo departamento interneto svetainėse, ir Tadžikistano valdžios institucijos nebuvo paskelbusios pirmojo pareiškėjo tarptautinės paieškos per Interpolą. Todėl, atsižvelgdamas į ribotą jo dalyvavimą TIAP veikloje ir nenustatęs, kad valdžios institucijos aktyviai domėtos jo buvimo vieta, Migracijos departamentas padarė išvadą, kad jo baimė būti persekiojamam negali būti laikoma pagrįsta.

32. Migracijos departamentas taip pat pažymėjo, kad Tadžikistano teisės aktuose nėra numatyta kokių nors bausmių Tadžikistano piliečiams, išvykusiems iš šalies gyventi į užsienį. Nors Tadžikistano vyriausybė siekė kitose šalyse gyvenančių opozicijos aktyvistų ar žurnalistų ekstradicijos, ji tai darė dėl šių asmenų vykdytos aktyvios ir viešos vyriausybės kritikos, o ne vien dėl to, kad jie gyvena užsienyje. Todėl Migracijos departamentas konstatavo, kad tokia grėsmė pareiškėjų atveju nekyla. Nors tikėtina, kad grįžę pareiškėjai bus apklausti valdžios institucijų, siekiant išsiaiškinti, „kur jie buvo ir su kuo bendravo“, nėra pagrindo manyti, kad tai savaime prilygtų persekiojimui ar jų teisių pažeidimui.

33. Sprendime nurodyta išsiųsti pareiškėjus į Tadžikistaną.

B. Teismo procesas*1. Vilniaus apygardos administracinis teismas*

34. Pareiškėjai apskundė Migracijos departamento sprendimą. Jie teigė, kad Migracijos departamentas tinkamai neįvertino aktualios informacijos apie kilmės valstybę: pagal įstatymą jis turėjo atsižvelgti, be kita ko, į informaciją apie asmenis, esančius panašioje situacijoje kaip pirmasis pareiškėjas (žr. šio sprendimo 45 punktą), tačiau per pirmąjį procesą dėl prieglobsčio suteikimo į pareiškėjų pateiktą informaciją nebuvo atsižvelgta; todėl jie ją pateikė ir nurodė dar kartą (žr. šio sprendimo 20 punktą). Pareiškėjai teigė, kad minėtos tarptautinės ataskaitos ir žiniasklaidos straipsniai aiškiai parodo, jog Tadžikistano valdžios institucijos persekioja visus, susijusius su TIAP, todėl pirmasis pareiškėjas priklauso sistemingai persekiojamai grupei.

35. 2020 m. spalio 6 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjų skundą ir paliko galioti Migracijos departamento sprendimą. Jis sutiko su departamento išvada, kad pareiškėjai nepateikė jokios informacijos, kad įrodytų, jog nuo tada, kai pirmasis pareiškėjas 2015 m. išstojo iš TIAP (nors, jo žodžiais tariant, tik „formaliai“ – žr. šio sprendimo 18 punktą), Tadžikistano valdžios institucijos jo ieškojo, bandė jį suimti arba domėjosi jo buvimo vieta. Taigi nebuvo pagrindo manyti, kad pareiškėjai bus persekiojami, jei bus grąžinti į Tadžikistaną. Teismas taip pat nurodė, kad informacija apie kilmės valstybę, kuria rėmėsi pareiškėjai (žr. šio sprendimo 34 punktą), jau buvo pateikta per pirmąjį procesą dėl prieglobsčio suteikimo ir bet kuriuo atveju ji susijusi su 2018–2019 m. laikotarpiu, todėl negalėjo būti laikoma naujausia informacija apie asmenis, kurie buvo panašioje situacijoje kaip pirmasis pareiškėjas; dėl to teismas atsisakė ją nagrinėti.

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

36. Pareiškėjai pateikė apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimo, teigdami, kad Migracijos departamentas ir pirmosios instancijos teismas tinkamai ir išsamiai neįvertino turimos informacijos.

37. 2020 m. gruodžio 16 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą ir paliko žemesniosios instancijos teismo sprendimą nepakeistą. Teismas nusprendė, kad pirmojo pareiškėjo veikla (žr. šio sprendimo 6 ir 27 punktus) rodo, jog jis buvo eilinis TIAP narys, ir kad jis neįrodė, jog buvo aktyvus ar aukšto rango partijos narys. Teismas pakartojo, kad turima informacija apie kilmės valstybę nesuteikė pagrindo manyti, kad eiliniam TIAP nariui, kuris anksčiau nebuvo labai aktyvus jos veikloje, o dabar joje nebedalyvavo, gresia Tadžikistano valdžios institucijų persekiojimas.

III. TEISMO NURODYTA LAIKINOJI APSAUGOS PRIEMONĖ

38. 2020 m. gruodžio 23 d. budintis teisėjas patenkino pareiškėjų prašymą taikyti laikinąją apsaugos priemonę pagal Teismo reglamento 39 taisyklę ir nurodė Lietuvos Vyriausybei neišsiųsti jų į Tadžikistaną, kol vyks procesas Teisme.

BYLAI REIKŠMINGAS TEISINIS PAGRINDAS IR PRAKTIKA

I. NACIONALINĖ TEISĖ

A. Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“

39. Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 86 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad pabėgėlio statusas suteikiamas asmeniui, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų yra už valstybės, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali ar bijo naudotis tos valstybės apsauga.

40. 87 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad papildoma apsauga suteikiama asmeniui, kuris yra už savo kilmės valstybės ribų ir negali ten grįžti dėl visiškai pagrįstos baimės, kad su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiama arba bus žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas; kad jam bus įvykdyta mirties bausmė arba egzekucija arba kad yra rimta ir asmeninė grėsmė jo gyvybei ar sveikatai dėl beatodairiško smurto veiksmų tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.

41. 130 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudžiama išsiųsti arba grąžinti užsienietį į valstybę, kurioje jo gyvybei ar laisvei gresia pavojus arba jis gali būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų, arba į valstybę, iš kurios jis gali būti vėliau nusiųstas į tokią valstybę. 130 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad užsienietis neišsiunčiamas į valstybę, jeigu joje jis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiama arba žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas.

42. 83 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prašymas suteikti prieglobstį ir prieglobsčio prašytojo pateikta informacija šiam prašymui pagrįsti vertinama bendradarbiaujant su prieglobsčio prašytoju.

43. Pagal 83 straipsnio 2 dalį, kai nagrinėjant prašymą suteikti prieglobstį nustatoma, kad su jo statuso nustatymu susiję duomenys, nepaisant prieglobsčio prašytojo nuoširdžių pastangų, negali būti patvirtinti rašytiniais įrodymais, šie duomenys vertinami prieglobsčio prašytojo naudai ir prašymas suteikti prieglobstį laikomas pagrįstu, jeigu tenkinamos visos toliau nurodytos sąlygos: 1) prašymas suteikti prieglobstį pateiktas kuo anksčiau,

nebent prieglobsčio prašytojas gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; 2) pateikta visa prieglobsčio prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija; 3) prieglobsčio prašytojo paaiškinimai yra neprieštaringi bei nuoseklūs ir neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prieglobsčio prašytojo atveju.

44. Remiantis 83 straipsnio 5 dalimi, 83 straipsnio 2 dalyje nustatytas abejonės privilegijos principas (žr. šio sprendimo 43 punktą) netaikomas, jeigu prieglobsčio prašytojas klaidina tyrimą, savo veiksmais ar neveikimu jį vilkina, bando sukčiauti arba nustatomi prieštaravimai tarp prieglobsčio prašytojo nurodytų faktų, turinčių esminę įtaką prieglobsčiui suteikti.

B. Įsakymas dėl prieglobsčio suteikimo ir panaikinimo

45. Vidaus reikalų ministro įsakymas „Dėl Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ buvo išleistas 2016 m. vasario 24 d. ir vėliau kelis kartus pakeistas. Bylai reikšmingu metu atitinkamose įsakymo nuostatose buvo nurodyta:

„99. Įgaliotas Migracijos departamento valstybės tarnautojas, nagrinėjantis prašymą suteikti prieglobstį iš esmės, privalo:

99.1. atlikti prieglobsčio prašytojo apklausą, kurios tikslas – suteikti prieglobsčio prašytojui galimybę išsamiai paaiškinti prašymo suteikti prieglobstį pateikimo motyvus, o apklausą atliekančiam įgaliotam Migracijos departamento valstybės tarnautojui – surinkti duomenis, reikalingus įvertinti, ar prieglobsčio prašytojas atitinka įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 86 straipsnio 1 dalyje arba 87 straipsnio 1 dalyje nustatytus <...> kriterijus <...>

<...>

Apklausos metu prieglobsčio prašytojui pirmiausia suteikiama galimybė kuo išsamiau paaiškinti prašymo suteikti prieglobstį pateikimo motyvus. Siekdamas kuo nuodugniau išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių prieglobsčio prašytojas paliko savo kilmės valstybę ir bijo į ją grįžti, apklausą atliekantis įgaliotas Migracijos departamento valstybės tarnautojas užduoda papildomus ir patikslinančius klausimus, įskaitant klausimus, susijusius su prieglobsčio prašytojo gyvenimo istorija ir gyvenimo sąlygomis kilmės valstybėje, kelionės iš kilmės valstybės į Lietuvos Respubliką maršrutu, praeityje patirtu persekiojimu ir grėsmėmis, su kuriomis prieglobsčio prašytojas bijo susidurti grįžimo į kilmės valstybę atveju. Prieglobsčio prašytojui suteikiama galimybė pateikti paaiškinimus dėl trūkstamos informacijos ir (arba) jo pareiškimuose nustatytų nenuoseklumų ar prieštaravimų.

<...>

115. <...> [Migracijos departamento pareigūnas] vertina kiekvieną atvejį individualiai, objektyviai ir nešališkai, [atsižvelgdamas] į:

115.1. tikslią ir naujausią informaciją apie prieglobsčio prašytojo kilmės valstybę, įskaitant kilmės valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus bei jų taikymo būdą;

115.2. prieglobsčio prašytojo pateiktus pareiškimus ir visus jo turimus dokumentus <...>;

SPRENDIMAS T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

115.3. prieglobsčio prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip jo bei jo giminaičių biografijos faktai, lytis ir amžius, taip pat prieglobsčio prašytojo kilmės valstybėje panašioje situacijoje esančių asmenų padėtį, kad pagal prieglobsčio prašytojo asmenines aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį vykdyti ar galimai vykdyti veiksmai galėtų būti laikomi persekiojimu <...>

<...>

116. Atlikdamas <...> 115 punkte nurodytą tyrimą, įgaliotas Migracijos departamento valstybės tarnautojas vadovaujasi *inter alia* įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 83 straipsnyje nurodytais <...> kriterijais. Vertindamas prieglobsčio prašytojo pateiktų duomenų patikimumą, įgaliotas Migracijos departamento valstybės tarnautojas vadovaujasi tikimybių pusiausvyros principu, t. y. nustato, ar kiekviena prieglobsčio prašytojo nurodyta esminė aplinkybė, kuri nėra patvirtinta rašytiniais įrodymais, yra labiau tikėtina negu netikėtina. Visi prieglobsčio prašytojo pateikti duomenys vertinami racionaliai, visapusiškai ir objektyviai, o jų pripažinimas nepatikimais negali būti grindžiamas subjektyviomis prielaidomis arba intuicija. Jeigu visi ar tam tikri prieglobsčio prašytojo pateikti duomenys paneigiami arba pripažįstami nepatikimais, jie yra atmetami ir toliau nenagrinėjami. Prieglobsčio prašytojo pateikti duomenys, kurie yra patvirtinti rašytiniais įrodymais arba pripažįstami patikimais, laikomi nustatytais faktais. Jeigu prieglobsčio prašytojo pasakojimas iš esmės yra nuoseklus ir patikimas, prieglobsčio prašytojui taikomas abejonės privilegijos principas, t. y. tam tikros abejonės dėl prieglobsčio prašytojo pateiktų duomenų, kurie nebuvo atmesti, vertinamos jo naudai <...> Remdamasis nustatytais faktais bei kita prieglobsčio prašytojo byloje surinkta informacija, įgaliotas Migracijos departamento valstybės tarnautojas turi nustatyti, ar:

116.1. prieglobsčio prašytojas turi visiškai pagrįstą baimę būti persekiojamas kilmės valstybėje dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų Atliekant šį vertinimą, vadovaujamas pagrįstos tikimybės principu, t. y. nustatyta grėsmė neprivalo būti neabejotina arba labiau tikėtina negu netikėtina, tačiau ji taip pat neturi būti tikrai hipotetinio ar teorinio pobūdžio arba grindžiama menka ar neapibrėžta tikimybe <...>“

II. JT VYRIAUSIASIS PABĖGĖLIŲ REIKALŲ KOMISARAS (UNHCR)

46. 1998 m. UNHCR pastabos dėl įrodinėjimo pareigos ir įrodinėjimo standarto nagrinėjant prašymus suteikti pabėgėlio statusą atitinkamose dalyse nurodyta:

„<...>

IV. Įrodinėjimo standartas siekiant nustatyti baimės būti persekiojamam pagrįstumą

<...>

Kriterijus

16. Vadove teigiama, kad prieglobsčio prašytojo baimė būti persekiojamam turėtų būti laikoma pagrįsta, jei jis „gali pagrįstai įrodyti, kad tolesnis jo buvimas kilmės valstybėje tapo nepakenčiamas <...>“

17. Bendrosios teisės šalyse suformuota nemažai teismų praktikos dėl to, koks įrodinėjimo standartas turi būti taikomas prašymams suteikti prieglobstį, kad jie būtų pripažinti pagrįstais. Ši teismų praktika iš esmės patvirtina požiūrį, kad nereikalaujama

SPRENDIMAS T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

galutinai ir neginčijamai įrodyti pagrįstumo ar net to, kad persekiojimas yra labiau tikėtinas nei ne. Norint pripažinti „pagrįstumą“, turi būti įrodyta, kad persekiojimas yra pagrįstai tikėtinas <...>

Baimės pagrįstumo vertinimo kriterijai

18. Nors persekiojimo grėsmės vertinimas iš esmės yra orientuotas į ateitį ir todėl iš esmės yra šiek tiek spekuliatyvus, toks vertinimas turėtų būti atliekamas remiantis faktinėmis aplinkybėmis, atsižvelgiant į asmenines prieglobsčio prašytojo aplinkybes ir su padėtimi kilmės valstybėje susijusius elementus.

19. Prieglobsčio prašytojo asmeninės aplinkybės apima jo kilmę, patirtį, asmenybę ir bet kokius kitus asmeninius veiksnius, dėl kurių jis gali būti persekiojamas. Visų pirma reikia atsižvelgti į tai, ar pareiškėjas anksčiau patyrė persekiojimą ar kitokio pobūdžio netinkamą elgesį, taip pat į pareiškėjo giminaičių ir draugų bei asmenų, esančių tokioje pačioje padėtyje kaip ir pareiškėjas, patirtį. Svarbūs su padėtimi kilmės valstybėje susiję elementai galėtų būti bendros socialinės ir politinės sąlygos, žmogaus teisių padėtis valstybėje dabar ir praeityje, valstybės teisės aktai, persekiojančio subjekto politika ar praktika, ypač asmenų, kurie yra panašioje padėtyje kaip prieglobsčio prašytojas, atžvilgiu, ir kt. Nors ankstesnis persekiojimas ar netinkamas elgesys būtų labai svarbūs pripažįstant persekiojimo ateityje grėsmę, tokių aplinkybių nebuvimas nėra lemiamas veiksnys. Be to, persekiojimo praeityje faktas nebūtinai įrodo, kad persekiojimas gali vėl gali pasikartoti, ypač jei kilmės valstybėje sąlygos labai pasikeitė <...>“

REIKŠMINGA INFORMACIJA APIE VALSTYBĘ

I. JT ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETAS

47. JT Žmogaus teisių komitetas įvertino Tadžikistano trečiąją periodinę ataskaitą savo 3 611-ajame ir 3 612-ajame posėdžiuose 2019 m. liepos 2–3 d. Komitetas 2019 m. liepos 18 d. įvykusiame 3 635-ajame posėdyje priėmė baigiamąsias pastabas, kurių atitinkamoje dalyje nurodyta:

„31. Nors komitetas atkreipia dėmesį į priemones, kurių imtasi kovojant su kankinimu, įskaitant teisės aktų reformas, pavyzdžiui, Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus 2016 m. ir bausmės už kankinimą sugriežtinimą, jam vis dar kelia rūpestį: a) nuolatiniai pranešimai apie kankinimus ar netinkamą elgesį, visų pirma siekiant išgauti prisipažinimą, su laisvės atėmimu nuteistais asmenimis, įskaitant žmogaus teisių gynėjus ir politinius oponentus, pavyzdžiui, uždraustos Islamo atgimimo partijos narių Mahmadali Hayit ir Rahmatullo Rajab, taip pat Zayd Saidov atvejais; b) tai, kad nacionaliniai teismai pripažįsta įrodymus, gautus kankinant, nors tokie įrodymai pagal įstatymus yra neleistini; c) tai, kad nėra nepriklausomo mechanizmo visiems įtarimams dėl kankinimo ar netinkamo elgesio tirti, o tyrimų ir iškeltų baudžiamųjų bylų skaičius yra mažas <...>

<...>

53. Komitetas susirūpinęs pažymi, kad kyla klausimų dėl 2016 m. konstitucijos pataisomis įvesto religinių ir etninių politinių partijų draudimo suderinamumo su [Tarptautiniu pilietinių ir politinių teisių paktu]. Jam vis dar kelia rūpestį <...> politiškai motyvuotas opozicijos narių persekiojimas, kuris kenkia tikram politiniam pliuralizmui, ir ypač: a) Islamo atgimimo partijos vadovų persekiojimas ir ilgos laisvės atėmimo bausmės, skiriamos po nesąžiningų ir uždarų teismo procesų, <...> ir partijos narių

SPRENDIMAS T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

įkalinimas, 2015 m. šią partiją paskelbus „teroristine“ dėl tariamo dalyvavimo bandant smurtu užgrobti [valdžią]; <...> c) rimtas opozicinių grupių šeimos narių arba su tokiais grupėmis susijusių asmenų persekiojimas ir dažnai įkalinimas <...>“

II. „HUMAN RIGHTS WATCH“

48. 2016 m. metinėje ataskaitoje apie padėtį pasaulyje „Human Rights Watch“ pranešė apie TIAP uždraudimą ir Tadžikistano valdžios institucijų veiksmus prieš jos narius:

„2015 m. Tadžikistano ir taip prasta teisių padėtis smarkiai pablogėjo, nes valdžios institucijos pagrindinę šalies opozicinę partiją paskelbė teroristine organizacija ir ją uždraudė, įkalino apie 200 opozicijos aktyvistų, ekstradicijos arba pagrobimo būdu susigrąžino vyriausybės kritikus iš užsienio, suėmė kelis teisininkus ir bent vieną žurnalistą, nevyriausybinių organizacijų (NVO) darbuotojus persekiojo rengdamos sudėtingus patikrinimus.

<...>

Prieš Tadžikistano parlamento rinkimus vyriausybė siekė užgniaužti pagrindinės šalies opozicinės partijos – Tadžikistano islamo atgimimo partijos (TIAP) veiklą. Kovo mėn. pirmą kartą Tadžikistano šiuolaikinėje istorijoje partijai nepavyko laimėti nė vienos vietos parlamento rinkimuose. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos stebėtojai teigė, kad balsavimą aptemdė rinkimų biuletenių klastojimas ir valdžios bauginimai.

Birželio mėn. TIAP pirmininkas Muhiddin Kabiri išvyko į tremtį, bijodamas baudžiamojo persekiojimo dėl fiktyvių kaltinimų. Tą patį mėnesį internete pasirodė 20 vaizdo įrašų, kuriuose TIAP nariai teigė, kad „savanoriškai“ palieka partiją. TIAP pirmininko pavaduotojas Mahmadali Hayit teigė, kad nariai tai padarė spaudžiami pareigūnų. Viešuose pareiškimuose ir pamoksluose kai kurie pareigūnai ir valstybės kontroliuojami imamai taip pat bandė susieti TIAP su islamo terorizmu.

Rugpjūčio mėn. Teisingumo ministerija šią partiją uždraudė.

Rugsėjo mėn. po vyriausybės pajėgų ir gynybos ministro pavaduotojui Abduhalim Nazarzoda lojalių kovotojų susirėmimų, per kuriuos žuvo mažiausiai 17 kovotojų ir 9 policijos pareigūnai, valdžios institucijos suėmė dešimtis TIAP narių, kaltindamos juos prisidėjus prie smurto, nors įrodymų nebuvo.

Iki lapkričio mėn. valdžios institucijos suėmė arba sulaikė apie 200 TIAP narių ir mažiausiai tris advokatus – Buzurgmehr Yorov, Nouriddin Mahkamov ir Dilbar Dodadžonova, kurie siekė atstovauti sulaikytiems TIAP nariams. Atrodo, kad jiems pareikšti kaltinimai sukčiavimu buvo sufabrikuoti ir pareikšti kerštaujant už jų bandymus atstovauti sulaikytiems TIAP nariams <...>“

49. 2021 m. „Human Rights Watch“ savo metinėje ataskaitoje apie padėtį pasaulyje pranešė apie nuolatinį politinių oponentų persekiojimą Tadžikistane:

„2020 m. Tadžikistano valdžios institucijos toliau kalino vyriausybės kritikus, įskaitant opozicijos aktyvistus ir žurnalistus, skirdamos ilgą laisvės atėmimo bausmę dėl politinių priežasčių. Jos taip pat intensyviau persekiojo taikių disidentų artimuosius užsienyje ir toliau prievarta susigrąžino politinius oponentus iš užsienio, pateikdamos politiškai motyvuotus ekstradicijos prašymus <...>“

SPRENDIMAS T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

Sąlygos Tadžikistano kalėjimuose tebėra siaubingos, aktyvistai nuolat praneša apie kankinimus ir netinkamą elgesį.

<...>

2019 m. lapkričio mėn. per metinį dialogą su Tadžikistanu dėl žmogaus teisių Europos Sąjunga išreiškė susirūpinimą įvairiais klausimais. ES pažymėjo, kad „Tadžikistane žmogaus teisių taikymo sritis vis mažėja, dėl to politiniai oponentai yra įkalinami, jų šeimos nariai ir advokatai persekiojami <...>“

50. 2021 m. „Human Rights Watch“ pateikė pastabas JT visuotiniam periodiniam vertinimui, kuris turėjo būti vykdomas 2021 m. lapkričio 1–12 d. per 39-ąją visuotinio periodinio vertinimo darbo grupės sesiją. Šiai bylai reikšmingais klausimais pastabose nurodyta:

„<...> 2016 m. Tadžikistano visuotinis periodinis vertinimas buvo vykdomas tuo metu, kai vyriausybė masiškai persekiojo uždraustos opozicinės partijos narius ir šalininkus. Nuo to laiko žmogaus teisių padėtis šalyje pablogėjo, o valdžios institucijos toliau persekioja kritikus ir disidentus šalyje ir už jos ribų, taip pat jų šeimas <...>“

<...>

2018 m. rugsėjį Dušanbė teismas Vokietijoje gyvenančio TIAP nario Janatullo Komilov brolių Rajabali Komilov nuteisė dešimčiai metų kalėjimo už tariamą narystę partijoje ir neįvardytus nusikaltimus, tariamai įvykdytus per 1992–1997 m. Tadžikistano pilietinį karą. J. Komilov informavo „Human Rights Watch“, kad byla prieš jo brolių buvo iškelta siekiant priversti jį grįžti į šalį.

<...>

2020 m. kovą Austrijos valdžios institucijos atmetė Hizbullo Shovalizoda prašymą suteikti prieglobstį ir išdavė jį Tadžikistanui. Atvykęs į Dušanbė H. Shovalizoda buvo suimtas ir apkaltintas priklausymu TIAP bei dalyvavimu bandyme nuversti vyriausybę. Partija pranešė, kad H. Shovalizoda niekada nebuvo jos narys. 2020 m. birželį jis buvo nuteistas 20 metų kalėjimo, pareiškus jam miglotus kaltinimus dėl „ekstremistinės organizacijos veiklos organizavimo“ ir „išdavystės“.

2020 m. gruodį Tadžikistano valdžios institucijos skyrė 80-mečiam Doniyor Nabiev 7 metų laisvės atėmimo bausmę už materialinę pagalbą politinių kalinių šeimoms. Jis buvo apkaltintas ir pripažintas kaltu dėl „ekstremistinės organizacijos veiklos organizavimo“, nes anksčiau priklausė uždraustai TIAP.

<...>

[2021 m.] birželį Chudžando miesto teismas buvusį uždraustos Tadžikistano islamo atgimimo partijos narį Mirzo Hojimuhammad, dar žinomą kaip Mirzoqul Hojimatov, nuteisė 5 metų laisvės atėmimo bausme už „narystę uždraustoje ekstremistinėje organizacijoje“. 2015 m. M. Hojimuhammad išstojo iš TIAP, 2019 m. išvyko į Rusiją, o 2021 m. vasarį grįžęs į Tadžikistaną buvo įpareigotas neišvykti iš šalies. Gegužės mėn. jis buvo suimtas <...>“

III. „AMNESTY INTERNATIONAL“

51. 2021 m. „Amnesty International“ pateikė pastabas JT visuotiniam periodiniam vertinimui, kuris turėjo būti vykdomas 2021 m. lapkričio 1–12 d.

per 39-ąją visuotinio periodinio vertinimo darbo grupės sesiją. Šiai bylai reikšmingais klausimais pastabose nurodyta (nuorodos nepateikiamos):

„18. Vertinamu laikotarpiu dešimtys uždraustų opozicijos grupių narių ir su jais bendradarbiavusių asmenų, taip pat jų šeimos narių kreipėsi dėl apsaugos užsienyje. TIAP ir „Grupės 24“ aktyvistai tremtyje pranešė, kad Tadžikistano policija ir saugumo tarnybos, keršydamos už jų veiksmus užsienyje, pavyzdžiui, taikius protestus tarptautiniuose susitikimuose ir konferencijose, grasino šeimoms nariams, įskaitant pagyvenusius giminaičius ir vaikus, juos sulaikė, apklausė, o kai kuriais atvejais – sumušė. Vietos valdžios institucijos viešai gėdino giminaičius, vadindamos juos „išdavikais“ ir „valstybės priešais“.

19. 2019 m. liepą, pasibaigus pirmajam vizitui Tadžikistane, JT Darbo grupė dėl pagrobimo arba priverstinio dingimo (WGEID) išreiškė susirūpinimą dėl daugybės kaltinimų dėl prievartinio grąžinimo ir priverstinio tremtyje gyvenančių TIAP ir „Grupės 24“ narių dingimo. 2019 ir 2020 m. iš Turkijos, Rusijos ir Europos į Tadžikistaną buvo priverstinai grąžinti mažiausiai aštuoni asmenys <...>“

IV. „FREEDOM HOUSE“

52. Remiantis „Freedom House“ ataskaita apie valstybes pereinamuoju laikotarpiu „Nations in Transit 2021“, Tadžikistane yra griežtas autoritarinis režimas, kurio demokratijos reitingas yra 2/100. Atitinkamose ataskaitos dalyse nurodyta (nuorodos nepateikiamos):

„Tadžikistano autoritarinė vyriausybė 2020 m. dar labiau įtvirtino savo valdžią šalyje, kurią valdo jau 30 metų <...> [Prezidentas Emomali Rahmon] ir jo šeimos nariai griežtai kontroliuoja ekonomiką, o politika yra uždara ir pavojinga sritis daugumai piliečių.

<...>

Režimo kritikai ir disidentai tebėra pagrindiniai Tadžikistano saugumo tarnybų taikiniai tiek šalyje, tiek už jos ribų. Kovo mėnesį Islamo atgimimo partijos aktyvistas Illhomjon Yusupov buvo sumuštas Lietuvoje, kur jam suteiktas politinis prieglobstis. Be to, opozicinė organizacija „Grupė 24“ pranešė apie jos aktyvisto Shobuddin Badalov, tuo metu gyvenusio Rusijoje, pagrobimą ir neteisėtą išdavimą Tadžikistanui. Kitas aktyvistas Hizbullo Shovalizoda buvo Austrijos išduotas po to, kai jo prašymas suteikti prieglobstį buvo atmestas. Birželio mėn. jis buvo nuteistas 20 metų laisvės atėmimo bausme. Teismo procesas vyko už uždarytų durų, o H. Shovalizoda artimieji apie sprendimą sužinojo telefonu iš tyrėjo <...>“

V. JAV VALSTYBĖS DEPARTAMENTAS

53. JAV valstybės departamento paskelbtoje 2020 m. ataskaitoje apie valstybę žmogaus teisių padėtis Tadžikistane klausimu rašoma:

„Nustatytos rimtos problemos žmogaus teisių srityje: šalies piliečių užsienyje grobimas ir priverstinė repatriacija, kur jie vėl sulaikomi; priverstiniai dingimai; saugumo pajėgų vykdomi suimtųjų kankinimai ir žiaurus elgesys su jais; žiaurios ir gyvybei pavojingos kalinimo sąlygos; savavališkas suėmimas; politiniai kaliniai <...>

<...>

SPRENDIMAS T. K. IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

Savavališkas suėmimas. Vyriausybė paprastai nurodo suėmimo priežastis, tačiau suimtieji ir pilietinės visuomenės grupės dažnai praneša, kad valdžios institucijos klastoja kaltinimus arba išpučia smulkius incidentus, kad galėtų suimti dėl politinių motyvų. „Human Rights Watch“ duomenimis, nuo 2015 m. šalyje dėl politiškai motyvuotų kaltinimų savavališkai suimta ir įkalinta daugiau kaip 150 asmenų.

<...>

TIAP Vokietijos skyriaus vadovas Jannatullo Komil, vienas iš šimtų partijos narių, gyvenančių tremtyje Europoje, liepos 8 d. žinutėje „Facebook“ pranešė, kad vietos teisėsaugos institucijos suėmė penkis jo šeimos narius ir savaitę juos laikė nepareiškusių kaltinimų. Pasak J. Komil, Tadžikistano saugumo tarnyba (GKNB) ir Vidaus reikalų ministerija apklausė jo brolių, seserį, marčią ir dvi dukterėčias. Tardytojai reikalavo, kad šeima perduotų jiems savo sūnus, kurie gyvena tremtyje užsienyje, daugiausia Europoje.

<...>

Nors valdžios institucijos tvirtino, kad politinių kalinių ar politiškai motyvuotų suėmimų nebuvo, opozicinės partijos ir vietos bei tarptautiniai stebėtojai pranešė, kad vyriausybė selektyviai suiminėjo ir persekiojo politinius oponentus. Nors patikimų vertinimų dėl politinių kalinių skaičiaus nėra, 2018 m. vyriausybė pranešė apie 239 kalinius, kurie buvo uždraustų politinių partijų ar judėjimų nariai.

<...>

Per tuos metus buvo gauta patikimų pranešimų apie bandymus piktnaudžiauti tarptautinėmis teisėsaugos priemonėmis, kaip antai teisėsaugos sistemomis (pavyzdžiui, Interpolo „raudonaisiais perspėjimais“), siekiant vykdyti politines represijas prieš konkrečius asmenis, esančius už šalies ribų. Vyriausybė pasinaudojo Interpolo perspėjimais, siekdama surasti ir priverstinai repatrijuoti vyriausybės persekiojamus Tadžikistano disidentus. Tadžikistano centrinis bankas turi viešą sąrašą, kuriame yra daugiau kaip 2 400 valdžios institucijų nustatytų įtariamų teroristų. Sąraše taip pat yra opozicijos žurnalistų ir aktyvistų <...> Kiti disidentai dažnai buvo persekiojami arba sulaikomi dėl politiškai motyvuotų kaltinimų ekstremizmu <...>“

VI. KITI REIKŠMINGI DUOMENYS

54. 2021 m. gegužę Jungtinėje Karalystėje įsikūręs užsienio politikos analizės centras „Foreign Policy Centre“ paskelbė ataskaitą dėl žmogaus teisių suvaržymų Tadžikistane „Retreating Rights: Examining the pressure on human rights in Tajikistan“, kurios atitinkamose dalyse nurodyta (nuorodos nepateikiamos):

„<...> 2015 m. rugsėjo 29 d. Aukščiausiasis Teismas patvirtino draudimą, pagal kurį bet kokia su [TIAP] susijusi medžiaga (įskaitant partijos interneto svetainę ir laikraštį) yra neteisėta (ir su ja draudžiama susipažinti) dėl jos ekstremistinio pobūdžio <...>“

<...> Iki 2018 m. vasaros dėl sąsajų su TIAP buvo sulaikyta daugiau kaip 100 asmenų, ir maždaug 27 iš jų nuteisti laisvės atėmimo bausmėmis nuo 3 iki 25 metų. Tarp jų buvo ir Alijon Sharipov, kuris anksčiau nebuvo žinomas kaip partijos narys ir kuris buvo nuteistas 9,5 metų už tai, kad socialinėje žiniasklaidoje tiesiog išreiškė pritarimą partijos medžiagai ir ja dalijosi <...>

Tokios represijos neapsiriboja vien Tadžikistano teritorija – opozicijos aktyvistai persekiojami, bauginami, prieš juos smurtaujama ir toli už šalies ribų, o šalyje likę

giminaičiai gali patirti didžiulį spaudimą, siekiant dar labiau nutildyti tremtyje esančius disidentus ir paskatinti aktyvistus grįžti namo. Eksesterio universiteto sudarytoje tremtinių iš Centrinės Azijos duomenų bazėje nustatyti 68 atvejai, kai Tadžikistano piliečiai buvo persekiojami užsienyje. Tai antras pagal dydį rodiklis Centrinėje Azijoje, todėl, atsižvelgiant į gyventojų skaičių, Tadžikistanas yra didžiausias pažeidėjas <...> Glaudus saugumo tarnybų bendradarbiavimas ir kovos su islamo terorizmu naratyvas (tikros problemos, susijusios su radikalizacija diasporoje, įskaitant paramą daug radikalesnėms nei TIAP grupuotėms, painiojamos su nuolatinėmis pastangomis pašalinti politinę opoziciją) sudarė sąlygas daugybei ekstradicijos iš Rusijos, Turkijos ir kitų Vidurinės Azijos šalių atvejų, dažnai pažeidžiant Europos Žmogaus Teisių Teismo priimtas laikinasias ekstradicijos draudimo priemones. Taikiniai yra tapę ir TIAP, ir „Grupės 24“ rėmėjai <...>“

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 3 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

55. Pareiškėjai skundėsi, kad išsiuntus juos į Tadžikistaną jiems iškiltų nežmoniško ar orumą žeminančio elgesio pavojus ir kad Lietuvos valdžios institucijos tinkamai neįvertino šio pavojaus. Jie rėmėsi Konvencijos 3 ir 13 straipsniais.

56. Kadangi būtent Teismas sprendžia dėl bylos faktų teisinio kvalifikavimo (žr. *Radomilja ir kiti prieš Kroatiją* [DK], Nr. 37685/10 ir 22768/12, §§ 114 ir 126, 2018 m. kovo 20 d.), jis konstatuoja, kad bylą reikia nagrinėti tik pagal Konvencijos 3 straipsnį, kuriame nurodyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“

A. Priimtinas

57. Teismas pažymi, kad ši peticija nėra akivaizdžiai nepagrįsta ar nepriimtina kokių nors kitų pagrindų, nurodytu Konvencijos 35 straipsnyje. Taigi ji turi būti pripažinta priimtina.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

a) Pareiškėjai

58. Pareiškėjų teigimu, jei jie būtų išsiųsti į Tadžikistaną, pirmajam pareiškėjui grėstų realus pavojus būti kankinamam, patirti orumą žeminantį ar nežmonišką elgesį arba būti nubaustam dėl jo narystės TIAP, o kitiems pareiškėjams grėstų netinkamas valdžios institucijų elgesys dėl jų giminystės ryšių su pirmuoju pareiškėju.

59. Jie pažymėjo, kad neginčijama, jog pirmasis pareiškėjas įstojo į TIAP 2007 m. ir iki šiol yra šios partijos narys – tą patvirtino partijos pirmininko

biuras (žr. šio sprendimo 11 ir 23 punktus). Pareiškėjai teigė, kad pirmasis pareiškėjas nacionalinės valdžios institucijoms išsamiai ir nuosekliai papasakojo apie savo veiklą TIAP, taip pat apie pavojus, kurie jam grėstų kilmės valstybėje dėl to, kad jis yra uždraustos politinės partijos narys. Pareiškėjai teigė, kad iš esmės jų pasakojimas nesikeitė per abu procesus dėl prieglobsčio suteikimo, o bet kokie neatitikimai buvo nežymūs ir nesumažino jų bendro patikimumo. Be to, jie buvo pasirengę paaiškinti bet kokius tariamus prieštaravimus, tačiau valdžios institucijos jų to neprašė. Be to, Migracijos departamentas neleido pirmajam pareiškėjui pateikti visos, jo manymu, svarbios informacijos (žr. šio sprendimo 28 punktą).

60. Pareiškėjai nesutiko su nacionalinės valdžios institucijų išvada, kad Tadžikistane buvo persekiojami tik TIAP vadovai ar aktyvūs nariai. Jie teigė, kad iš įvairių patikimų šaltinių gauta naujausia informacija rodo, kad net buvusiems ar neaktyviems TIAP nariams gresia kankinimai ir kitoks netinkamas elgesys (žr. šio sprendimo 20 punktą).

61. Pareiškėjai taip pat pateikė Teismui du Tadžikistano nacionalinio komiteto už politinių įkaitų ir kalinių išlaisvinimą 2020 m. birželio ir 2021 m. rugpjūčio mėn. laiškus, kuriuose teigiama, kad Tadžikistano valdžios institucijos nuolat darė spaudimą pirmajam pareiškėjui ir kad tuo atveju, jei būtų išsiųstas atgal, jis būtų kankinamas ir ilgai kalinamas, kaip ir kiti Tadžikistano disidentai.

62. Be to, pareiškėjai nurodė, kad Migracijos departamentas pripažino, jog jų išsiuntimo atveju Tadžikistano valdžios institucijos tikriausiai juos apklaustų (žr. šio sprendimo 31 punktą). Jų teigimu, dėl to pirmajam pareiškėjui kiltų tiesioginis pavojus, kad išaiškės jo narystė TIAP, ir tai lemtų netinkamą elgesį su juo ir jo šeima.

63. Galiausiai pareiškėjai tvirtino, kad Lietuvos valdžios institucijos tinkamai neįvertino jų pateiktų dokumentų ir turimos informacijos apie kilmės valstybę. Pareiškėjų teigimu, valdžios institucijos reikalavo, kad jie pateiktų neginčijamų įrodymų, jog jiems gresia netinkamas elgesys, tokių kaip paskelbta paieška, išduoti arešto orderiai, kaltinamieji aktai arba įrodymai, kad praeityje su jais buvo netinkamai elgiamasi arba jie buvo kankinami. Tačiau toks reikalavimas neatitinka nusistovėjusios Strasbūro teismo praktikos; be to, tai neįmanoma praktiškai, ir jiems užkrauta neproporcinga našta.

b) Vyriausybė

64. Vyriausybė teigė, kad nei informacija, kurią pareiškėjai pateikė per abu procesus dėl prieglobsčio suteikimo, nei turima informacija apie kilmės valstybę nerodo, kad jiems grėstų Konvencijos 3 straipsniui prieštaraujantis elgesys, jei jie būtų išsiųsti į Tadžikistaną. Migracijos departamentas įvertino kilmės valstybės informaciją ir, remdamasis ja, padarė išvadą, kad persekiojimas arba laisvės atėmimas iki gyvos galvos gresia tik aktyviems TIAP nariams ir vadovams, tačiau pirmasis pareiškėjas toks nebuvo. Jis buvo

eilinis partijos narys, nėjo aukštų pareigų ir nebuvo itin aktyvus. Be to, 2015 m. jis oficialiai pasitraukė iš TIAP ir nebedalyvavo jokioje su TIAP susijusioje veikloje, nebuvo ir jokių įrodymų, kad Tadžikistano valdžios institucijos vėliau domėjosi juo ir jo buvimo vieta.

65. Vyriausybė teigė, kad naujausia turima informacija apie kilmės valstybę neleidžia padaryti kitokios išvados, nei padarė nacionalinės valdžios institucijos. Be to, nė vienas iš pareiškėjų pateiktų dokumentų (žr. šio sprendimo 11, 23 ir 61 punktus) nepatvirtina, kad persekiojimas gresia bet kuriam asmeniui, kaip nors susijusiam su TIAP.

66. Jie teigė, kad ši byla skiriasi nuo kitų Teismo išspręstų bylų dėl išsiuntimo į Tadžikistaną. Konkrečiai byla *K. I. prieš Rusiją* (Nr. 58182/14, 2017 m. lapkričio 7 d.) buvo susijusi su asmeniu, apkaltintu nusikaltimais dėl politinių ir religinių motyvų, kurio atžvilgiu Tadžikistano valdžios institucijos buvo išdavusios tarptautinį paieškos ir arešto orderį, o pareiškėjų šioje byloje atveju to nebuvo.

67. Vyriausybė taip pat teigė, kad nacionalinės institucijos tinkamai įvertino tariamą persekiojimo pavojų ir ne tik išnagrinėjo pareiškėjų pateiktą informaciją, bet ir savo iniciatyva surinko papildomos informacijos. Priešingai nei teigia pareiškėjai, iš jų nebuvo reikalaujama pateikti „neginčijamų“ įrodymų dėl persekiojimo pavojaus (žr. šio sprendimo 63 punktą). Jų prieglobsčio prašymai buvo atmesti, nes jų pateikta informacija buvo neišsami ir nenuosekli, jų pasakojimuose buvo neatitikimų ir jokie turimi įrodymai nepatvirtino jų argumentų, kad grąžinimo į kilmės valstybę atveju jiems grėstų netinkamas elgesys. Vyriausybė teigė, kad apklausą atlikę pareigūnai suteikė pareiškėjams daug galimybių paaiškinti neatitikimus jų pasakojimuose, tačiau pareiškėjai tinkamų paaiškinimų nepateikė.

68. Galiausiai Vyriausybė nurodė, kad Migracijos departamentas anksčiau nusprendė suteikti prieglobstį keliems opozicijos aktyvistams iš Tadžikistano, kai buvo nustatyta, kad jie buvo aktyvūs TIAP nariai, ėjo aukštas vadovaujamas pareigas šioje partijoje arba buvo tokių asmenų šeimos nariai. Tačiau šie atvejai nebuvo panašūs į pareiškėjų situaciją.

2. Teismo vertinimas

a) Bendrieji principai

69. Atitinkami bendrieji principai apibendrinti sprendimuose *F. G. prieš Švediją* ([DK], Nr. 43611/11, §§ 111–127, 2016 m. kovo 23 d.) ir *J. K. ir kiti prieš Švediją* ([DK], Nr. 59166/12, §§ 77–105, 2016 m. rugpjūčio 23 d.).

70. Visų pirma Teismas primena, kad bylose dėl prieglobsčio prašytojų išsiuntimo jis pats nenagrinėja faktinių prieglobsčio prašymų ir netikrina, kaip valstybės laikosi savo įsipareigojimų pagal Konvenciją dėl pabėgėlių statuso. Labiausiai jam rūpi, ar yra veiksmingų garantijų, kurios apsaugotų prieglobsčio prašytoją nuo tiesioginio ar netiesioginio savavališko grąžinimo

į valstybę, iš kurios jis pabėgo. Pagal Konvencijos 1 straipsnį pagrindinė atsakomybė už garantuojamų teisių ir laisvių įgyvendinimą ir užtikrinimą tenka nacionalinėms valdžios institucijoms. Taigi apskundimo Teismui mechanizmas yra subsidiarus nacionalinių žmogaus teisių apsaugos sistemų atžvilgiu. Šis subsidiarus pobūdis nurodytas Konvencijos 13 straipsnyje ir 35 straipsnio 1 dalyje. Tačiau Teismas turi įsitikinti, kad Susitariančiosios Valstybės institucijų atliktas vertinimas yra tinkamas ir pakankamai pagrįstas valstybės turima medžiaga, taip pat medžiaga, gauta iš kitų patikimų ir objektyvių šaltinių, pavyzdžiui, kitų Susitariančiųjų ar trečiųjų valstybių, Jungtinių Tautų agentūrų ir autoritetinių nevyriausybinų organizacijų (žr. *F. G. prieš Švediją*, minėta, § 117, ir ten nurodytas bylas).

b) Minėtų principų taikymas šioje byloje

71. Teismui kyla klausimas, ar pareiškėjams, jei jie būtų išsiųsti į Tadžikistaną, grėstų realus pavojus būti kankinamiems arba patirti nežmonišką ar orumą žeminantį elgesį ar bausmę, uždraustą pagal Konvencijos 3 straipsnį.

72. Pagal susiformavusią Teismo praktiką, galimas netinkamo elgesio pavojus turi būti vertinamas visų pirma atsižvelgiant į tuos faktus, kurie buvo arba turėjo būti žinomi Susitariančiajai Valstybei išsiuntimo metu. Tačiau jei Teismui nagrinėjant bylą pareiškėjas dar nėra išduotas ar deportuotas, bylai reikšmingu laiku bus laikomas bylos nagrinėjimo Teisme laikas (žr. *J. K. ir kiti prieš Švediją*, minėta, § 106, ir ten nurodytas bylas). Kadangi pareiškėjai šioje byloje dar nebuvo išsiųsti (žr. šio sprendimo 38 punktą), klausimas, ar jiems gresia realus persekiojimo pavojus grįžus į Tadžikistaną, turi būti nagrinėjamas pagal dabartinę padėtį.

73. Ataskaitose, kuriose aprašoma bendra padėtis Tadžikistane, nepadaryta išvada, kad dabartinė padėtis šioje šalyje yra tokia, kad bet kurio Tadžikistano piliečio išsiuntimas į šalį prieštarautų Konvencijos 3 straipsniui (žr. šio sprendimo 47–53 punktus). Taigi Teismas turi įvertinti, ar pareiškėjams, atsižvelgiant į jų asmenines aplinkybes, iškiltų reali Konvencijos 3 straipsniui prieštaraujančio elgesio rizika, jei jie būtų išsiųsti į Tadžikistaną.

74. Pareiškėjai teigė, kad kilmės valstybėje jiems gresia persekiojimas dėl pirmojo pareiškėjo narystės TIAP, kuri Tadžikistane buvo uždrausta ir paskelbta teroristine organizacija. Jie teigė, kad esami ir buvę šios partijos nariai buvo grupė žmonių, su kuria buvo sistemingai elgiamasi netinkamai.

75. Remiantis Teismo praktika, tais atvejais, kai pareiškėjas tvirtina, kad priklauso grupei, su kuria sistemingai elgiamasi netinkamai, Konvencijos 3 straipsnio apsauga pradedama taikyti, kai pareiškėjas, prireikęs remdamasis naujausiomis nepriklausomų tarptautinių žmogaus teisių apsaugos asociacijų ataskaitomis ar vyriausybės šaltiniais, įrodo, kad yra rimtų priežasčių, leidžiančių manyti, kad toks elgesys egzistuoja ir kad jis tokiai grupei priklauso. Tokiomis aplinkybėmis Teismas nereikalauja, kad pareiškėjas

įrodytų, jog yra kitų ypatingų skiriamųjų požymių, jei dėl to 3 straipsnyje numatyta apsauga taptų iliuzinė. Tai bus nustatyta atsižvelgiant į pareiškėjo pasakojimą ir informaciją apie atitinkamos grupės padėtį valstybėje, į kurią ji planuojama išsiųsti (ten pat, §§ 103–105, ir ten minimos bylos).

76. Neginčijama, kad pirmasis pareiškėjas į TIAP įstojo 2007 m. (žr. šio sprendimo 13 punktą). Nors 2015 m. jis oficialiai išstojo iš partijos, per nacionalinį procesą jis teigė, kad šis išstojimas buvo priverstinis ir TIAP jį laikė negaliojančiu (žr. šio sprendimo 18 punktą); nacionalinėms institucijoms jis pateikė tam tikrus iš TIAP pirmininko gautus dokumentus, kuriuose nurodyta, kad nacionalinio proceso metu jis vis dar buvo partijos narys (žr. šio sprendimo 11 ir 23 punktus). Nacionalinės valdžios institucijos šio teiginio neatmetė ir neginčijo pareiškėjo pateiktų dokumentų autentiškumo; to nepadarė ir Vyriausybė savo pastabose Teismui. Teismas taip pat atkreipia dėmesį į 2016 m. „Human Rights Watch“ metinę ataskaitą, kurioje teigiama, kad TIAP nariai buvo verčiami pasitraukti iš partijos (žr. šio sprendimo 48 punktą). Atsižvelgdamas į visas nurodytas aplinkybes, Teismas daro išvadą, kad pirmasis pareiškėjas įstojo į TIAP 2007 m. ir liko šios partijos nariu, nors 2015 m. buvo priverstas oficialiai išstoti.

77. Todėl Teismas turi išsiaiškinti, ar yra rimtų priežasčių manyti, kad Tadžikistane netinkamai elgiamasi su TIAP nariais.

78. Abiejose procesuose dėl prieglobsčio suteikimo nacionalinės institucijos atmetė pareiškėjų teiginius dėl baimės būti persekiojamiems, nes, pirma, jų pasakojimas apie grasinimus, kuriuos jie tariamai patyrė savo kilmės valstybėje, nebuvo patikimas ir nuoseklus ir, antra, viešai prieinama informacija rodo, kad persekiojimas gresia tik aktyviems arba aukšto rango TIAP nariams.

79. Dėl pareiškėjų pasakojimo apie tariamai jau patirtus grasinimus Migracijos departamentas nustatė, kad šis pasakojimas iš esmės buvo grindžiamas gandaiis – pareiškėjai teigė, kad apie Tadžikistano pareigūnų susidomėjimą jais sužinojo iš trečiųjų asmenų, o ne tiesiogiai iš pačių pareigūnų (žr. šio sprendimo 14 punktą). Be to, pirmojo pareiškėjo pasakojimai apie tariamus susidūrimus su teisėsaugos institucijomis buvo nenuoseklūs: per pirmąjį procesą jis neminėjo, kad kada nors buvo iškviestas į saugumo tarnybas, o per antrąjį procesą jis teigė, kad vieną kartą buvo iškviestas į jų vietos biurą, tačiau anksčiau pamiršo apie tai paminėti (žr. šio sprendimo 27 ir 30 punktus).

80. Teismas neturi pagrindo abejoti Lietuvos institucijų padaryta išvada, kad pareiškėjai nepateikė patikimo ir nuoseklaus pasakojimo apie buvusius grasinimus ar persekiojimą (žr. *M. O. prieš Šveicariją*, Nr. 41282/16, § 73, 2017 m. birželio 20 d., ir ten minimas bylas). Vis dėlto jis pažymi, kad net jei kai kurie pareiškėjo teiginiai pripažįstami nepatikimais, tai nebūtinai sudaro pagrindą abejoti bendru pareiškėjo patikimumu ar atmesti visus jo teiginius (žr. *N. prieš Suomiją*, Nr. 38885/02, §§ 154–156, 2005 m. liepos 26 d.). Iš

tiesų nacionalinės institucijos pripažino, kad kai kurie kiti pareiškėjų pateikti teiginiai yra teisingi (žr. šio sprendimo 13 ir 16 punktus).

81. Be to, Teismas pažymi, kad nors ankstesnis persekiojimas ar netinkamas elgesys būtų labai svarbūs pripažįstant persekiojimo ateityje grėsmę, tokių aplinkybių nebuvimas nėra lemiamas veiksnys (žr. UNHCR pastabą dėl įrodinėjimo naštos ir įrodinėjimo standarto nagrinėjant prašymus suteikti pabėgėlio statusą, minėtą šio sprendimo 46 punkte; taip pat žr. *A. S. N. ir kiti prieš Nyderlandus*, Nr. 68377/11 ir 530/11, § 119, 2020 m. vasario 25 d., ir ten minimas bylas).

82. Todėl tai, kad nebuvo įtikimai įrodyta, jog su pareiškėjais jų kilmės valstybėje anksčiau buvo netinkamai elgiamasi arba jiems buvo grasinama, nėra lemiamas veiksnys Teismui vertinant, ar yra reali grėsmė, kad su jais bus netinkamai elgiamasi jų išsiuntimo atveju (žr. panašią situaciją byloje *B ir C prieš Šveicariją*, Nr. 889/19 ir 43987/16, §§ 58–62, 2020 m. lapkričio 17 d.).

83. Nagrinėdamas padėtį Tadžikistane, Teismas pažymi, kad, remiantis naujausiais įvairių patikimų šaltinių pranešimais, politinių oponentų ir jų šeimų bauginimas ir persekiojimas tebėra plačiai paplitęs ir nėra pagrindo manyti, kad padėtis šalyje gerėja. 2019 m. liepos mėn. svarstydamas Tadžikistano trečiąją periodinę ataskaitą, JT Žmogaus teisių komitetas išreiškė susirūpinimą dėl politiškai motyvuoto opozicijos narių persekiojimo, įskaitant TIAP vadovų persekiojimą ir ilgą laisvės atėmimo bausmės, jiems skiriamą po nesąžiningų ir uždarytų teismo procesų, taip pat partijos narių įkalinimą po to, kai 2015 m. partija buvo pripažinta „teroristine“ (žr. šio sprendimo 47 punktą). 2021 m. metinėje ataskaitoje „Human Rights Watch“ nurodė, kad Tadžikistano valdžios institucijos ir toliau politiniais motyvais skiria ilgą laisvės atėmimo bausmės vyriausybės kritikams, įskaitant opozicijos aktyvistus ir žurnalistus; jos intensyviau persekioja užsienyje gyvenančių taikių disidentų giminaičius ir toliau prievarta susigrąžina politinius oponentus iš užsienio, pateikdamos politiškai motyvuotus ekstradicijos prašymus (žr. šio sprendimo 49 punktą). 2021 m. „Amnesty International“, teikdama duomenis JT visuotiniam periodiniam vertinimui, pranešė apie įtarimus dėl tremtyje gyvenančių TIAP narių priverstinio susigrąžinimo ir priverstinio dingimo bei jų šeimos narių persekiojimo Tadžikistane (žr. šio sprendimo 51 punktą). „Freedom House“ 2021 m. ataskaitoje teigiama, kad disidentai ir režimo kritikai tebėra pagrindiniai Tadžikistano saugumo tarnybų taikiniai tiek šalyje, tiek už jos ribų (žr. šio sprendimo 52 punktą). Taip pat gauta pranešimų apie sulaikytų asmenų kankinimus ir netinkamą elgesį su jais bei politinių oponentų mušimą (žr. šio sprendimo 47, 49, 51 ir 53 punktus). Daugelyje pirmiau minėtų ataskaitų buvo pateikta pavyzdžių apie politiškai motyvuotą konkrečių asmenų – daugiausia TIAP ir kitų opozicinių grupių vadovų ir įžymių narių – baudžiamąjį persekiojimą arba netinkamą elgesį su jais (žr., pvz., šio sprendimo 50 ir 53 punktus).

84. Lietuvos valdžios institucijos neneigė, kad Tadžikistane buvo bauginami ir persekiojami Tadžikistano vyriausybės politiniai oponentai, įskaitant TIAP narius (žr. šio sprendimo 14 punktą). Vis dėlto jos teigė, kad kilmės valstybės informacija nesuteikė pagrindo manyti, kad eiliniam partijos nariui be itin aktyvaus vaidmens TIAP, tokiame kaip pirmasis pareiškėjas, grėstų persekiojimas (žr. šio sprendimo 15 ir 31 punktus). Pareiškėjai ginčijo šį teiginį ir tvirtino, kad bet kuris su TIAP susijęs asmuo gali būti persekiojamas Tadžikistano valdžios institucijų (žr. šio sprendimo 60 punktą).

85. Teismas pažymi, kad nors pirmiau minėtuose patikimuose šaltiniuose neteigiama, jog bet kuriam asmeniui, susijusiam su TIAP net ir menkaisiais ryšiais, tikrai grėstų persekiojimas, juose aprašytas plačiai paplitęs politinių oponentų persekiojimas ir pateikta pranešimų apie šimtus uždraustų politinių partijų narių, kurie buvo savavališkai sulaikyti ir įkalinti remiantis politiškai motyvuotais kaltinimais, taip pat apie tūkstančius asmenų, įtrauktų į tarptautinės paieškos sąrašus (žr. šio sprendimo 53 punkte nurodytą JAV valstybės departamento ataskaitą). Kitame šaltinyje taip pat pranešta apie šimtų opozicijos rėmėjų suėmimus (žr. šio sprendimo 54 punktą). Be to, yra duomenų apie buvusių TIAP narių ir asmenų, turinčių tik menkų ryšių su politine opozicija, pavyzdžiui, asmenų, kurie teikė pagalbą politinių kalinių šeimoms arba išreiškė pritarimą su opozicija susijusiai medžiagai ar ją pasidalijo socialinėje žiniasklaidoje, politiškai motyvuotus suėmimus (žr. šio sprendimo 50 ir 54 punktus). Teismo nuomone, turima informacija neleidžia daryti vienareikšmiškos išvados, kad Tadžikistano valdžios institucijos persekioja tik TIAP vadovus ir aukšto rango narius, o vadinamiesiems eiliniams nariams pavojus negresia. Nors tarptautinių ataskaitų ir kitų publikacijų autoriai dėl įvairių priežasčių gali norėti atkreipti dėmesį į ypač žymių asmenų likimą, tai savaime nei patvirtina, nei paneigia, kad netinkamai elgiamasi su kitų kategorijų asmenimis.

86. Teismas pažymi, kad niekada nebuvo teigiama, jog pirmasis pareiškėjas tik formaliai buvo TIAP narys arba kad jis niekada nedalyvavo veikloje, kuri galėjo atkreipti Tadžikistano valdžios institucijų dėmesį į jo politines pažiūras (plg. *Latipov prieš Rusiją*, Nr. 77658/11, § 92, 2013 m. gruodžio 12 d.). Migracijos departamentas ir administraciniai teismai neginčijo esminės jo pateiktos informacijos dėl jo vaidmens partijoje, t. y. kad 2012–2014 m. jis buvo kaimo partijos komiteto pirmininkas, platino partijos laikraštį, 2013 m. rinko parašus kandidatėi į prezidentus paremti, o 2015 m. pats kandidatavo vietos rinkimuose (žr. šio sprendimo 6, 7 ir 27 punktus). Lietuvos valdžios institucijos nė viename iš savo sprendimų nepaaiškino, kuo remdamosi padarė išvadą, kad tokio vaidmens partijos veikloje nepakanka, kad pirmajam pareiškėjui grėstų netinkamas elgesys, nepaisant to, kad pareiškėjai pateikė priešingus argumentus (žr. šio sprendimo 17 ir 22 punktus).

87. Be to, nacionaliniuose procesuose pareiškėjai teigė, kad Tadžikistane buvo netinkamai elgiamasi su asmenimis, atsidūrusiais panašioje padėtyje

kaip pirmasis pareiškėjas. Jie citavo įvairias ataskaitas ir publikacijas, kuriose, jų nuomone, aprašomas eilinių ir buvusių TIAP narių persekiojimas (žr. šio sprendimo 20 punktą). Maža to, pirmasis pareiškėjas per apklausą tvirtino, kad kai kurie buvę jo partijos nariai buvo sulaikyti ir su jais buvo netinkamai elgiamasi (žr. šio sprendimo 28 punktą). Tačiau valdžios institucijos neįvertino jokios pareiškėjų pateiktos informacijos. Pareiškėjų nurodytos ataskaitos ir straipsniai nebuvo išnagrinėti per pirmąjį procesą ir nepaaiškinta, kodėl valdžios institucijos manė, kad tai padaryti nebūtina (žr. šio sprendimo 20–24 punktus); per antrąjį procesą, kuris vyko 2020 m., pirmosios instancijos teismas atmetė 2017–2019 m. paskelbtą medžiagą kaip pasenusią (žr. šio sprendimo 35 punktą). Kalbant apie informaciją, kurią pirmasis pareiškėjas norėjo pateikti per apklausą, ją atliekantis pareigūnas jam aiškiai nurodė, kad Migracijos departamentui informacija apie kitus asmenis nereikalinga (žr. šio sprendimo 28 punktą).

88. Teismas neturi spręsti, ar informacija, kurią pareiškėjai pateikė vidaus procese, yra tiksli ir patikima, ir ar jų nurodyti šaltiniai laikytini patikimais, – paprastai geresnes galimybes tai įvertinti turi nacionalinės institucijos (žr. *F. G. prieš Švediją*, minėta, § 118). Vis dėlto Teismas pakartoja, kad realios grėsmės egzistavimas turi būti vertinamas griežtai, sutelkiant dėmesį į tikėtinus prieglobsčio prašytojo išsiuntimo į valstybę padarinius (ten pat, §§ 113–114). Teismas pabrėžia, kad pareiškėjų prašymų suteikti prieglobstį pagrindas buvo netinkamas elgesys su eiliniaisiais partijos nariais. Pagal atitinkamas UNHCR gaires (žr. šio sprendimo 46 punktą) ir nacionalinę teisę (žr. šio sprendimo 45 punktą), informacija apie elgesį kilmės valstybėje su asmenimis, kurių padėtis panaši į pareiškėjų, yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant, ar pareiškėjo baimė būti persekiojamam gali būti laikoma pagrįsta. Todėl informacija, kuria pareiškėjai norėjo remtis nacionaliniame procese, iš pirmo žvilgsnio neatrodo nereikšminga. Kadangi turima informacija apie kilmės valstybę neleido daryti vienareikšmiškos išvados dėl to, ar su eiliniaisiais TIAP nariais elgiamasi netinkamai (žr. šio sprendimo 85 punktą), Teismui ypač nerimą kelia tai, kad nacionalinės institucijos neįvertino pareiškėjų pateiktos informacijos ir netgi aiškiai nurodė pirmajam pareiškėjui susilaikyti nuo jos pateikimo (žr. *mutatis mutandis M. D. ir M. A. prieš Belgiją*, Nr. 58689/12, § 64, 2016 m. sausio 19 d.).

89. Todėl Teismas konstatuoja, kad Lietuvos valdžios institucijos tinkamai neįvertino, ar Tadžikistane su asmenimis, atsidūrusiais panašioje padėtyje kaip pareiškėjai, elgiamasi netinkamai. Užuoat tai įvertinusios, jos susitelkė į tai, kad praeityje pareiškėjai nepatyrė grasinimų ar persekiojimo, nebuvo kitų ypatingų skiriamųjų požymių (žr. šio sprendimo 15, 31 ir 35 punktus), tačiau tai neatitinka Teismo praktikoje suformuoto požiūrio (žr. *J. K. ir kiti prieš Švediją*, minėta, §§ 103–105). Tokio vertinimo neatlikimas kelia dar didesnę susirūpinimą atsižvelgiant į tai, kad, kaip pripažino Migracijos departamentas, grįžę į Tadžikistaną pareiškėjai tikriausiai bus

apklausti šalies valdžios institucijų (žr. šio sprendimo 32 punktą), todėl valdžios institucijos gali atkreipti dėmesį į pirmojo pareiškėjo ryšius su TIAP.

90. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, ir pabrėždamas absoliutų Konvencijos 3 straipsnyje garantuojamų teisių pobūdį, Teismas konstatuoja, kad ši nuostata būtų pažeista, jei pareiškėjai būtų išsiųsti į Tadžikistaną iš naujo neįvertinus jų teiginių dėl netinkamo elgesio pavojaus, kuris jiems kiltų grįžus į šią šalį.

II. TEISMO REGLAMENTO 39 TAISYKLĖ

91. Teismas primena, kad pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį šis sprendimas taps galutinis tik: a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai kolegijai, ar b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai kolegijai, arba c) Didžiosios kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal Konvencijos 43 straipsnį.

92. Teismas mano, kad pagal Teismo reglamento 39 taisyklę Vyriausybei nurodyta priemonė (žr. šio sprendimo 38 punktą) turėtų likti galioti iki tol, kol šis sprendimas taps galutinis, arba iki tol, kol Teismas priims kitą sprendimą šiuo klausimu.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

93. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

94. Pareiškėjai teigė, kad jie patyrė baimę, stresą ir nerimą dėl grėsmės, kad bus grąžinti į Tadžikistaną. Jie prašė priteisti neturtinės žalos atlyginimą, konkrečios sumos nustatymą palikdami Teismo nuožiūrai.

95. Vyriausybė teigė, jog konstatavimas, kad pareiškėjus išsiuntus į Tadžikistaną būtų pažeistas Konvencijos 3 straipsnis, būtų pakankamas ir teisingas atlyginimas už neturtinę žalą, kurią jie galėjo patirti.

96. Teismas, remdamasis savo susiformavusia praktika, mano, kad šiame sprendime padaryta išvada savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už bet kokią pareiškėjų patirtą neturtinę žalą (žr. *F. G. prieš Švediją*, minėta, § 160, ir ten minimas bylas).

B. Bylinėjimosi ir kitos išlaidos

97. Pareiškėjai nepateikė jokių reikalavimų dėl bylinėjimosi ir kitų išlaidų. Todėl Teismas šiuo atžvilgiu nieko nepriteisia.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS

1. Vienbalsiai *skelbia* peticiją priimtina.
2. Penkiais balsais prieš du *nusprendžia*, kad nacionalinės institucijos pakankamai neįvertino, ar Tadžikistane netinkamai elgiamasi su panašioje padėtyje kaip pareiškėjai esančiais asmenimis, todėl jų grąžinimas į Tadžikistaną iš naujo neįvertinus šio aspekto pažeistų Konvencijos 3 straipsnį.
3. Penkiais balsais prieš du *nusprendžia* Vyriausybei ir toliau nurodyti pagal Teismo reglamento 39 taisyklę, kad, siekiant užtikrinti tinkamą proceso eigą, pageidautina, kad pareiškėjai nebūtų išsiųsti tol, kol šis sprendimas netapo galutinis, arba kol nenurodyta kitaip.
4. Vienbalsiai *nusprendžia*, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjų patirtą neturtinę žalą.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2022 m. kovo 22 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Jon Fridrik Kjølbro
Pirmininkas

Remiantis Konvencijos 45 straipsnio 2 dalimi ir Teismo reglamento 74 taisyklės 2 dalimi, prie šio sprendimo pridedama teisėjų J. F. Kjølbro ir P. Koskelo atskirosi nuomonė.

J. F. K.
S. H. N.

TEISĖJŲ J. F. KJØLBRO IR P. KOSKELO BENDRA ATSKIROJI NUOMONĖ

1. Deja, negalima pritarti kolegijos daugumos padarytai išvadai, kad Lietuvos valdžios institucijos „pakankamai neįvertino, ar Tadžikistane netinkamai elgiamasi su panašioje padėtyje kaip pareiškėjai esančiais asmenimis, todėl jų grąžinimas į Tadžikistaną iš naujo neįvertinus šio aspekto pažeistų Konvencijos 3 straipsnį“ (rezoliucinės dalies 2 punktą). Todėl dėl toliau paaiškintų priežasčių balsavome prieš antrąjį ir trečiąjį rezoliucinės dalies punktus.

2. Pareiškėjai yra prieglobsčio prašytojai iš Tadžikistano, kurių prašymas buvo atmestas ir jiems gresia išsiuntimas iš Lietuvos. Tokiais atvejais Teismas turi dvi galimybes. Jis gali įvertinti skundą dėl tariamo netinkamo elgesio Tadžikistane pavojaus iš esmės ir konstatuoti, kad Konvencijos 3 straipsnis buvo arba nebuvo pažeistas. Kita galimybė Teismui yra konstatuoti šios nuostatos procesinio aspekto pažeidimą. Pastaroji galimybė, kurią byloje pasirinko dauguma, paprastai būtų taikoma tais atvejais, kai Teismas negali įvertinti tariamo pavojaus iš esmės, tačiau nustatė rimtų nacionalinio proceso trūkumų, suteikdamas nacionalinėms institucijoms galimybę iš naujo įvertinti tariamą pavojų atsižvelgiant į Teismo išvadas.

3. Mūsų nuomone, remdamasis atitinkamais savo praktikoje nustatytais principais, Teismas turi pakankamai įrodymų, kad galėtų įvertinti tariamą pavojų iš esmės ir padaryti išvadą, kad išsiuntimo atveju Konvencijos 3 straipsnis nebus pažeistas. Be to, manome, kad būtina atsiriboti nuo daugumos padarytų išvadų dėl nacionalinio proceso trūkumų. Šias išvadas sunku ar net neįmanoma suderinti su įprasta prieglobsčio bylų nagrinėjimo praktika nacionaliniu lygmeniu.

Nacionalinių valdžios institucijų atlikto vertinimo peržiūra

4. Iškart pažymime, kad nėra jokio pagrindo kritikuoti nacionalinio proceso dėl prieglobsčio suteikimo. Pareiškėjai pasinaudojo dviem prieglobsčio suteikimo procesais, jų prašymus vertino administracinės ir teismo institucijos. Pareiškėjams apklausų metu kelis kartus talkino vertėjai žodžiu, jiems taip pat padėjo advokatai ir jie turėjo pakankamai galimybių pateikti argumentus ir įrodymus. Be to, iš motyvų matyti, kad nacionalinės administracinės ir teismo institucijos įvertino turimą bendrą informaciją apie kilmės valstybę ir individualias pareiškėjų aplinkybes.

5. Atmesdamos pareiškėjų prašymą suteikti prieglobstį, nacionalinės valdžios institucijos abiejuose procesuose rėmėsi keliais argumentais, kuriuos trumpai pakomentuosime.

6. Valdžios institucijos atmetė pareiškėjų pasakojimą apie problemas ir grasinimus, kurių jie asmeniškai sulaukė iš Tadžikistano valdžios institucijų

(žr. sprendimo 14 ir 30 punktus). Kolegijos dauguma pritaria šiai vertinimo daliai (žr. sprendimo 80 punktą), jai neprieštaraujame ir mes.

7. Dėl pareiškėjų narystės Islamo atgimimo partijoje (TIAP) valdžios institucijos laikėsi atsargės požiūrio. Jos rėmėsi tuo, kad pirmasis pareiškėjas buvo TIAP narys, tačiau kartu konstatavo, kad jis nebuvo itin aktyvus, jo dalyvavimas TIAP veikloje buvo ribotas ir jis veiklą jau buvo nutraukęs, – toks vertinimas iš dalies buvo pagrįstas tuo, kad nebuvo priešingų įrodymų (žr. sprendimo 13, 24, 31 ir 37 punktus).

8. Šiomis aplinkybėmis valdžios institucijos išnagrinėjo turimą bendrą informaciją bei ataskaitas apie valstybę ir nustatė, kad pagal jas netinkamo elgesio grėsmė kyla aukšto rango, vadovaujantiems ir aktyviems TIAP nariams arba kritikams bei disidentams, bet ne visiems TIAP nariams (žr. sprendimo 14, 31 ir 37 punktus).

9. Be to, valdžios institucijos rėmėsi tuo, kad neįrodyta, jog pareiškėjai domino valdžios institucijas. Valdžios institucijos nebuvo paskelbusios jų paieškos ir nebandė jų suimti (žr. sprendimo 14, 15, 31 ir 35 punktus).

10. Išsamiai nenagrinėsime daugybės turimų ataskaitų apie valstybę ir medžiagos, kurių dalis cituojama sprendime (žr. sprendimo 47–54 punktus), tačiau laikomės nuomonės, kad valdžios institucijų pateiktas turimų šaltinių išaiškinimas yra racionalus ir pakankamai pagrįstas atitinkama medžiaga.

11. Manome, kad turima medžiaga apie valstybę nepagrindžia išvados, kad *bet kuriam* TIAP nariui, neatsižvelgiant į jo dabartinės ir buvusios politinės veiklos pobūdį, mastą ir lygį, grėstų netinkamas elgesys. Todėl neišvengiamai grėsmės vertinimas turi apimti prieglobsčio prašančio asmens individualių aplinkybių vertinimą, ir nacionalinės institucijos būtent tai ir padarė.

Mūsų pozicija

12. Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta pirmiau, manome, kad būtina atsiriboti nuo to, kaip kolegijos dauguma pateikia ir aiškina atitinkamas ataskaitas ir medžiagą apie valstybę (žr. sprendimo 83–86 punktus).

13. Konkrečiai, nepritardami daugumos argumentams dėl padėties kilmės valstybėje vertinimo iš esmės (žr. sprendimo 83–86 punktus), manome, kad svarbu atkreipti dėmesį į toliau nurodytus aspektus.

14. Pareiškėjai tiek nacionalinėms institucijoms, tiek Teismui teigė, kad jie priklauso grupei, kurią sistemingai persekioja Tadžikistano valdžios institucijos, todėl yra reali grėsmė, kad išsiuntimo atveju su jais bus netinkamai elgiama. Todėl manome, kad svarbu priminti bendruosius principus dėl įrodinėjimo pareigos bylose, susijusiose su Konvencijos 3 straipsniu.

15. Iš esmės būtent pareiškėjas turi pateikti įrodymų, galinčių patvirtinti, kad yra rimtas pagrindas manyti, jog įgyvendinus skundžiamą priemonę jam kiltų realus pavojus, kad su juo bus elgiama pažeidžiant 3 straipsnį

(žr., pavyzdžiui, *F. G. prieš Švediją* [DK], Nr. 43611/11, §§ 113 ir 127, 2016 m. kovo 23 d., *J. K. ir kiti prieš Švediją* [DK], Nr. 59166/12, §§ 91 ir 116–117, 2016 m. rugpjūčio 23 d.).

16. Konkrečiau kalbant, būtent pareiškėjas turi pagrįsti bet kokią teiginį, kad priklauso grupei, su kuria sistemingai elgiamasi netinkamai, ir tai pakankamai įrodžius pradedama taikyti Konvencijos 3 straipsnio apsauga, kai pareiškėjas, prireikus remdamasis atitinkamais šaltiniais, įrodo, kad yra rimtų priežasčių manyti, jog toks elgesys egzistuoja ir kad jis priklauso tokiai grupei (žr., pavyzdžiui, *Saadi prieš Italiją* [DK], Nr. 37201/06, § 132, ECHR 2008, ir *J. K. ir kiti*, minėta, §§ 103–105).

17. Šiuo atveju pirmasis pareiškėjas negalėjo įrodyti, kad jis buvo aukšto rango, vadovaujantis ar aktyvus TIAP narys. Priešingai, nacionalinės institucijos padarė išvadą, kad pareiškėjas buvo TIAP narys, tačiau nebuvo itin aktyvus ir buvo nutraukęs veiklą partijoje.

18. Mūsų nuomone, Teismas neturi pagrindo abejoti nacionalinių institucijų nustatytais faktais. Šiuo pagrindu ir atsižvelgiant į turimą bendrą informaciją apie Tadžikistaną, darytina išvada, kad pirmasis pareiškėjas neįrodė, jog jis priklauso grupei, su kuria sistemingai netinkamai elgiamasi.

19. Kolegijos dauguma šioje byloje faktiškai perkelia įrodinėjimo našta ir reikalauja, kad nacionalinės institucijos pateiktų įrodymų, kad išsiuntimo atveju eiliniams nariams negresia realus netinkamo elgesio pavojus, nors prieinamuose ir patikimuose šaltiniuose įrodymų nėra.

20. Dar svarbiau tai, kad kolegijos dauguma nurodo tris konkrečius trūkumus, padarytus vertinant pareiškėjo argumentus nacionaliniu lygmeniu (žr. sprendimo 87–89 punktus), tačiau ir šiuo atveju mes negalime pritarti daugumos kritikai nacionalinėms institucijoms šiais klausimais.

21. Šiuo atžvilgiu primename, kad nacionalinėse institucijose pareiškėjai rėmėsi: 1) konkrečiomis ataskaitomis apie valstybę; 2) straipsniais spaudoje; 3) informacija apie kitus problemų patyrusius asmenis (žr. sprendimo 20, 28 ir 34 punktus).

22. Dėl pirmojo aspekto (ataskaitos apie valstybę, kuriomis rėmėsi pareiškėjai) norėtume atkreipti dėmesį į tai, kad nacionalinės institucijos buvo išsamiai susipažinusios su atitinkamomis ataskaitomis ir medžiaga apie valstybę ir į jas atsižvelgė. Mūsų patirtis rodo, kad nacionaliniuose procesuose dėl prieglobsčio suteikimo nėra įprasta, kad nacionalinės institucijos išsamiai aptartų ir išanalizuotų kiekvieną atitinkamą ataskaitą apie valstybę. Tokios bendros informacijos apie kilmės valstybes apimtis yra paprasčiausiai per plati ir per didelė, todėl prieglobsčio institucijos dažnai remiasi turimomis ataskaitomis apie valstybę, išsamiai neatkartodamos jų turinio. Kitaip tariant, tai, kad valdžios institucijos konkrečiai neaptarė pareiškėjų paminėtų ataskaitų svarbos, savaime negali reikšti, kad valdžios institucijos neatliko pakankamai išsamaus visų susijusių ataskaitų apie Tadžikistaną vertinimo. Mūsų nuomone, jos tai padarė.

23. Dėl antrojo aspekto (naujienu straipsniai, kuriais remiasi pareiškėjas) pažymime, kad šie straipsniai yra susiję su TIAP atstovų apklausomis ir jų pasakojimais apie padėtį Tadžikistane. Nagrinėjant prieglobsčio prašymus svarbu vertinimą pagrįsti objektyvia ir nešališka nacionalinių ir tarptautinių institucijų bei organizacijų informacija. Paprastai taip pat elgtųsi ir Teismas (žr. *Sufi ir Elmi prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 8319/07 ir 11449/07, §§ 230–233, 2011 m. birželio 28 d.). Todėl nesuprantame, kaip šis aspektas gali būti laikomas nacionalinio vertinimo dėl tariamo pavojaus trūkumu.

24. Kalbant apie trečiąjį aspektą (pareiškėjų minima kitų asmenų patirtis), norėtume pabrėžti: nacionaliniu lygmeniu prašymų suteikti prieglobstį ar papildomą apsaugą nagrinėjimas paprastai grindžiamas individualaus prieglobsčio prašytojo pateikto pasakojimo, taip pat pareiškėjo pateiktų įrodymų ar dokumentų, kuriais jis remiasi, vertinimu, atsižvelgiant į turimą informaciją apie kilmės valstybę, t. y. laikomasi požiūrio, panašaus į tą, kurį tokiose bylose taiko Teismas (žr., pvz., *F. G. prieš Švediją*, minėta, § 114, ir *A. M. prieš Prancūziją*, Nr. 12148/18, § 117, 2019 m. balandžio 29 d.). Mūsų nuomone, jei iš nacionalinių prieglobsčio institucijų būtų tikimasi, kad jos teirasis ir ieškos informacijos apie kitus asmenis, nesusijusius su prieglobsčio prašytojo prašymu, jos susidurtų su neįmanoma užduotimi ištirti trečiųjų asmenų, kuriuos prieglobsčio prašytojas paminėjo per apklausą, aplinkybes ir likimą. Prieglobsčio bylose įprasta remtis viešai prieinama medžiaga, ypač ataskaitomis apie valstybes, taip pat konkretaus prieglobsčio prašytojo pareiškimais ir visais jiems pagrįsti pateiktais įrodymais.

25. Todėl, kalbant apie tariamus procedūrinius trūkumus, manytume, kad nei atskirai, nei drauge jie nesuteikia pagrindo konstatuoti pažeidimo procesiniu aspektu šioje byloje, o dar svarbiau, kad dėl jų nacionalinėms institucijoms prieglobsčio procese užkraunama pernelyg didelė ir nepagrįsta našta, nesilaikant nei Teismo susiformavusioje praktikoje nustatytų standartų, nei įprastos prieglobsčio suteikimo proceso praktikos nacionaliniu lygmeniu.

PRIEDAS

Pareiškėjų sąrašas

Nr.	Pareiškėjo vardas ir pavardė	Gimimo metai	Pilietybė	Gyvenamoji vieta
1.	T. K.	1981	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)
2.	O. O.	1985	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)
3.	H. T.	2005	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)
4.	F. T.	2006	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)
5.	S. T.	2008	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)
6.	A. K.	2013	Tadžikistano	Vilnius (Lietuva)